

Maaelu Arengu Euroopa
Põllumajandusfond:
Euroopa investeeringud
maapiirkondadesse

Maapiirkond noorte elu- ja ettevõtluskeskkonnana

Mati Mõtte

www.emu.ee

Eesti Maaülikool

Estonian University of Life Sciences

Majandus- ja sotsiaalinstituut

Institute of Economics and Social Sciences

Uuringu eesmärgid

- Analüüsida ja kirjeldada maapiirkonda noorte elu- ja ettevõtluskeskkonnana;
- kaardistada noorte vajadused ja soovid seoses nende elu- ja ettevõtluskeskkonnaga;
- teha ettepanekuid maapiirkonna atraktiivsemaks muutmiseks.

Täpsustatud uurimisülesanded

- Kirjeldada noorte ja maapiirkonna ning –ettevõtluse vahelist suhet, sh maale elama asuva noorte karakteriseerimine;
- kirjeldada maapiirkonda noorte elu- ja ettevõtluskeskkonnana;
- kirjeldada noorte vajadusi ja soove seoses maal elamise ja ettevõtlusega tegelemisega;
- olemasolevate toetusmeetmete sisuanalüüs noorte eluolu ja ettevõtlust toetavas vaates.

Metoodika (1)

Ankeetküsitlus (sihipärane valim)

Kaks gruppi:

1. Messi Maale elama külastajad;
2. Maapiirkonna noored (vähemalt 3 aktiivset kogukonda).

Sekundaarandmete analüüs

Statistikaameti andmed (keskne analüüsitav vanusegrupp 18-40- aastased)

Dokumendianalüüs

Teooria;
Eelnevad uuringud;
Perioodi 2007–2020 toetusmeetmed.

Tulemuste arutelu.
Lõpparuande koostamine

Metoodika (2)

Ankeetküsitlus baseerus mittetõenäosuslikul valimil, milleks oli sihipärane valim. Valimi moodustamise aluspõhimõtete selgitamiseks kasutati ekspertteadmisi ja Maaeluministeeriumi poolt korraldatud eelarutelu käigus läbi viidud küsitluse tulemusi.

Valimit iseloomustab huvi maapiirkonna vastu ja teadlikkus maapiirkonnas toimuvast.

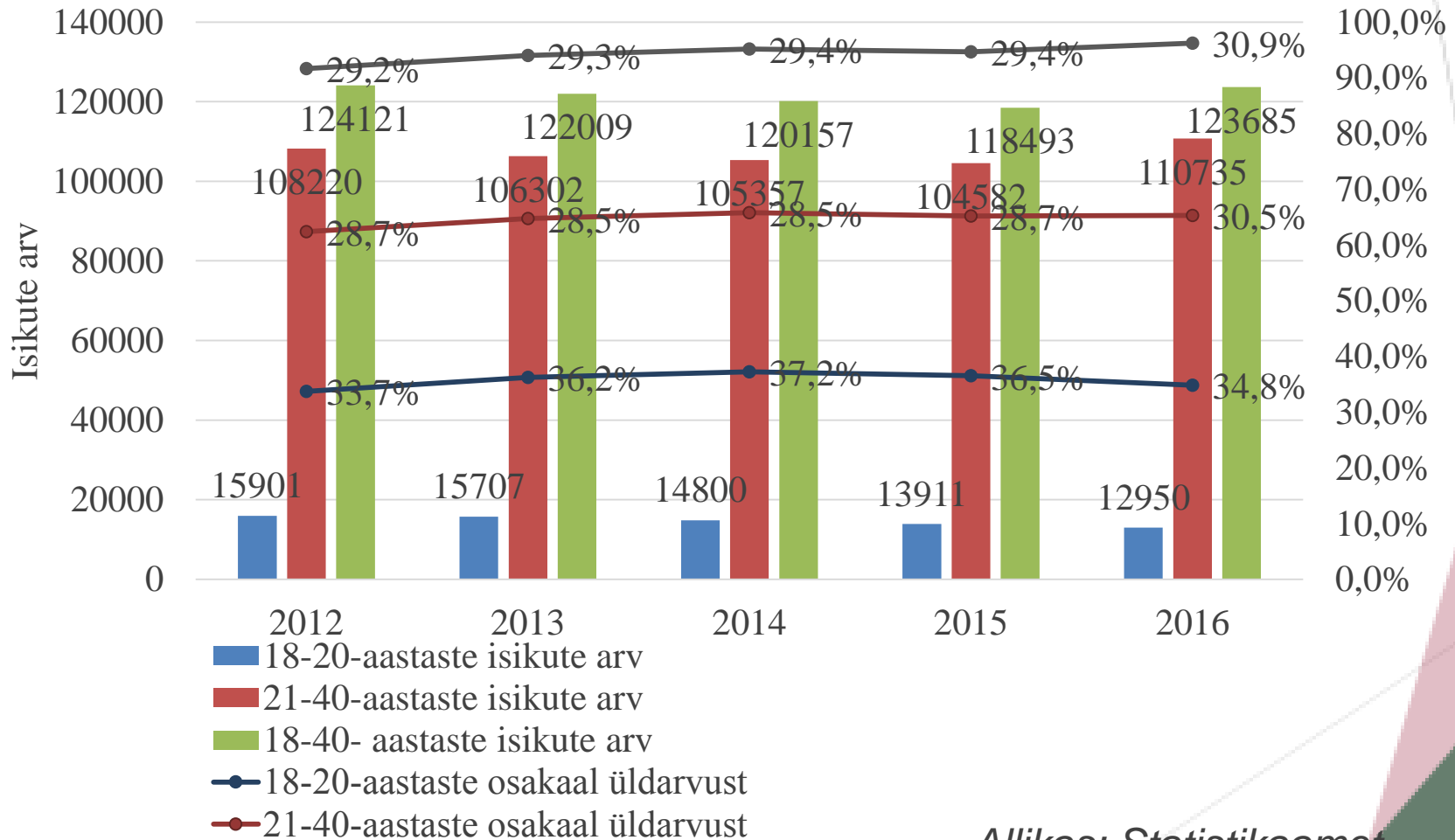
- (1) keda iseloomustab huvi maal elada (sinna asumine) või kes elab maal;
- (2) kes kuuluvad vanusegruppi 24–40-aastased.

Vastajate jaotus

		Messikülas- tjad		Aktiivne kogukond		Kokku	
		Arv	Osa- kaal	Arv	Osa- kaal	Arv	Osa- kaal
Kokku		174		68		242	
Elukoht	Linn	116	68%	0	0%	116	49%
	Maa	55	32%	68	100%	123	51%
Sugu	Mees	39	23%	21	31%	60	25%
	Naine	132	77%	47	69%	179	75%

Ülevaade noortest rahvastiku koosseisus

Maa-asulates elavate noorte arv

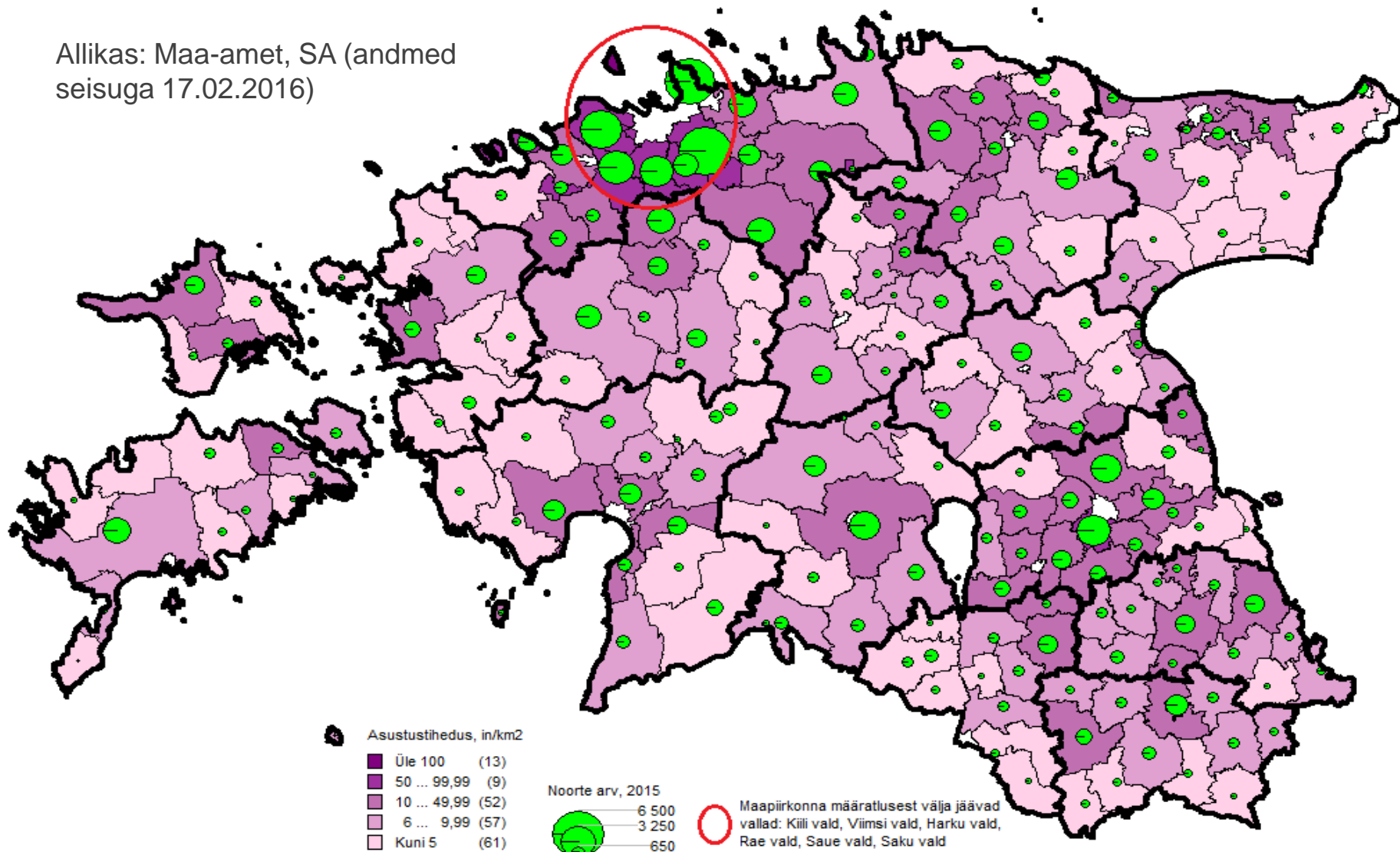

Allikas: Statistikaamet

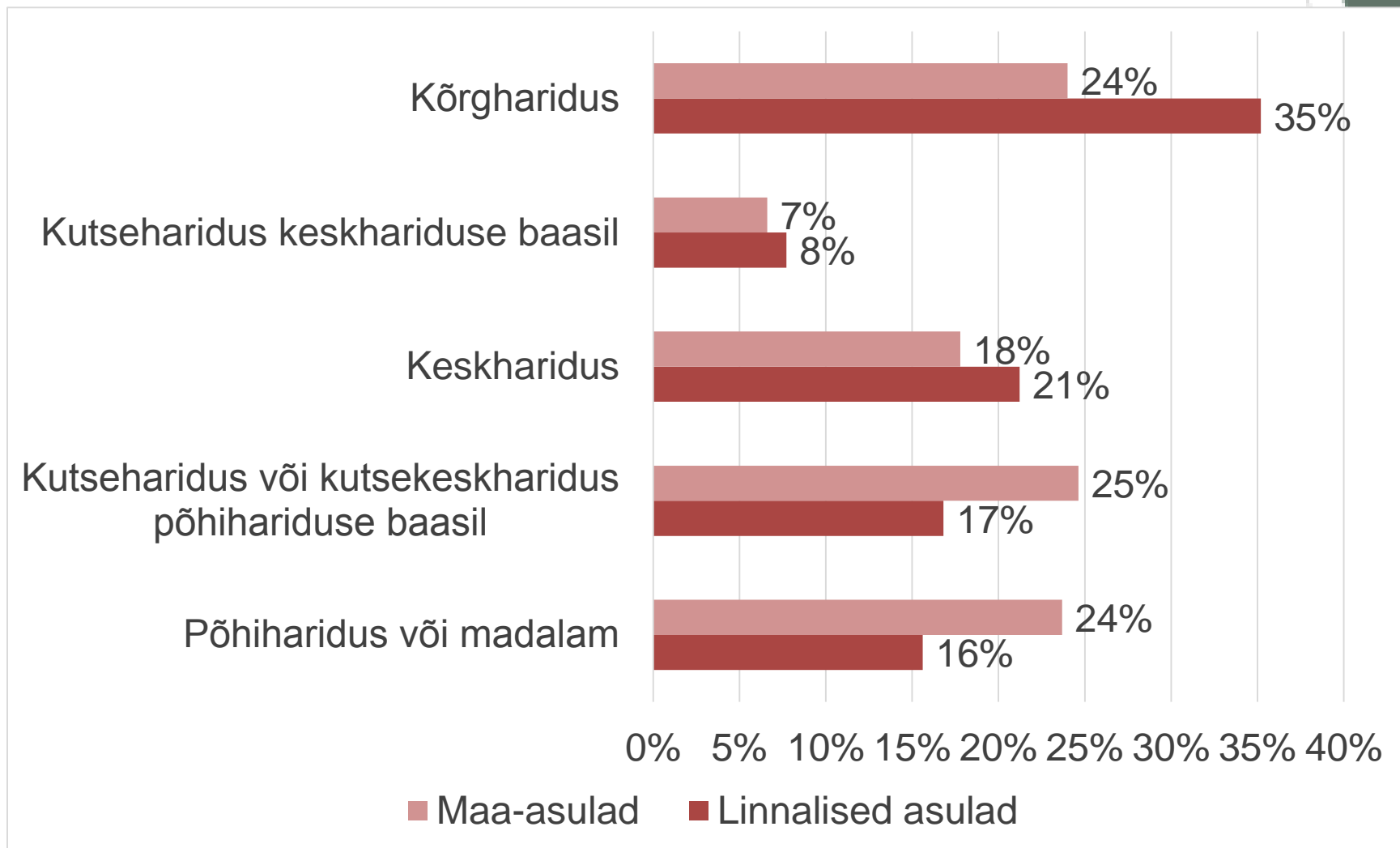
Maa-asulate valitud vanusegruppide osatähtsus
kogu Eesti vasvats üldarvust

Noorte arv Eestis piirkonniti

Allikas: Maa-amet, SA (andmed seisuga 17.02.2016)

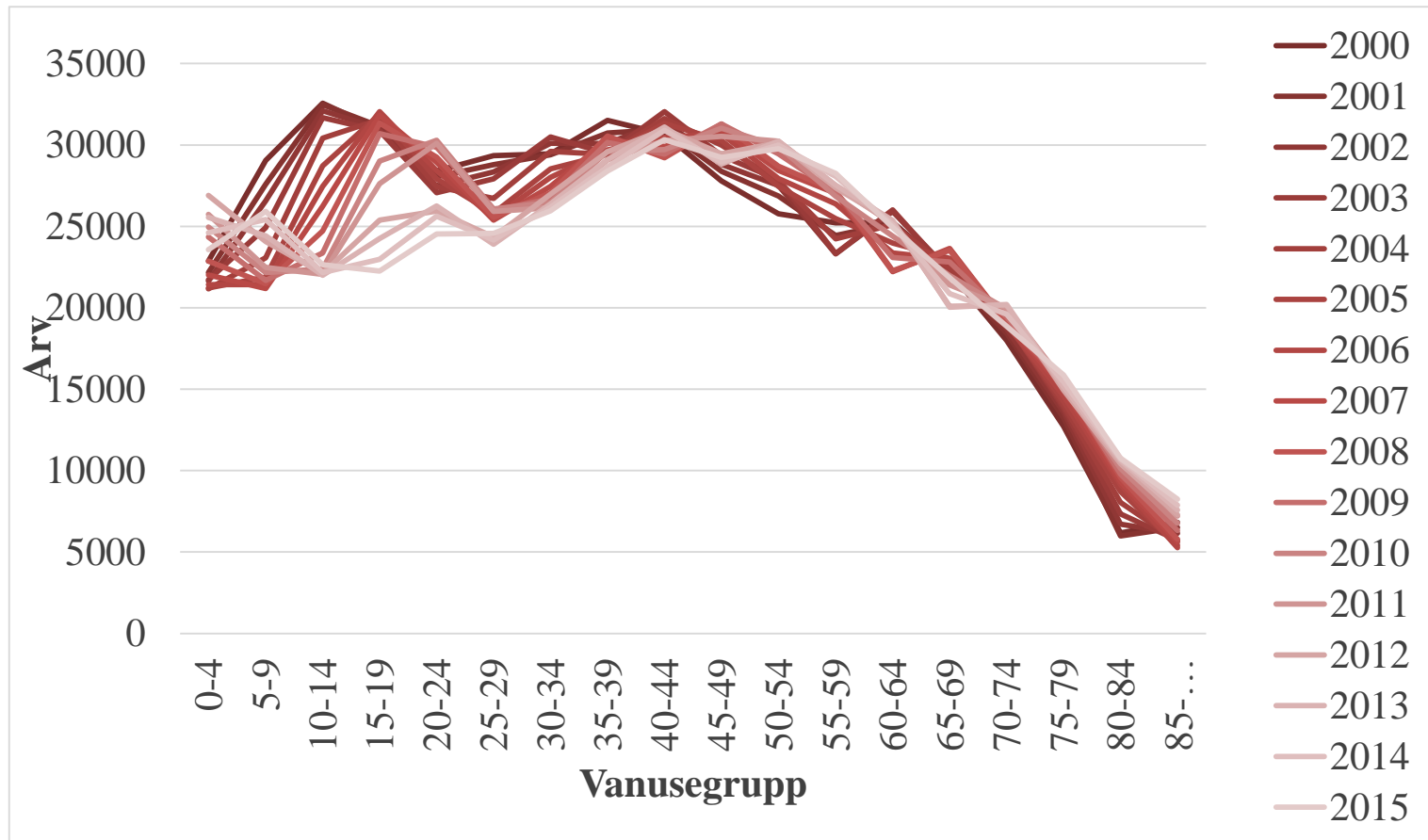

Haridustase asulatüübi lõikes

Allikas: Statistikaamet

Vanuseline koosseis maa-asulates

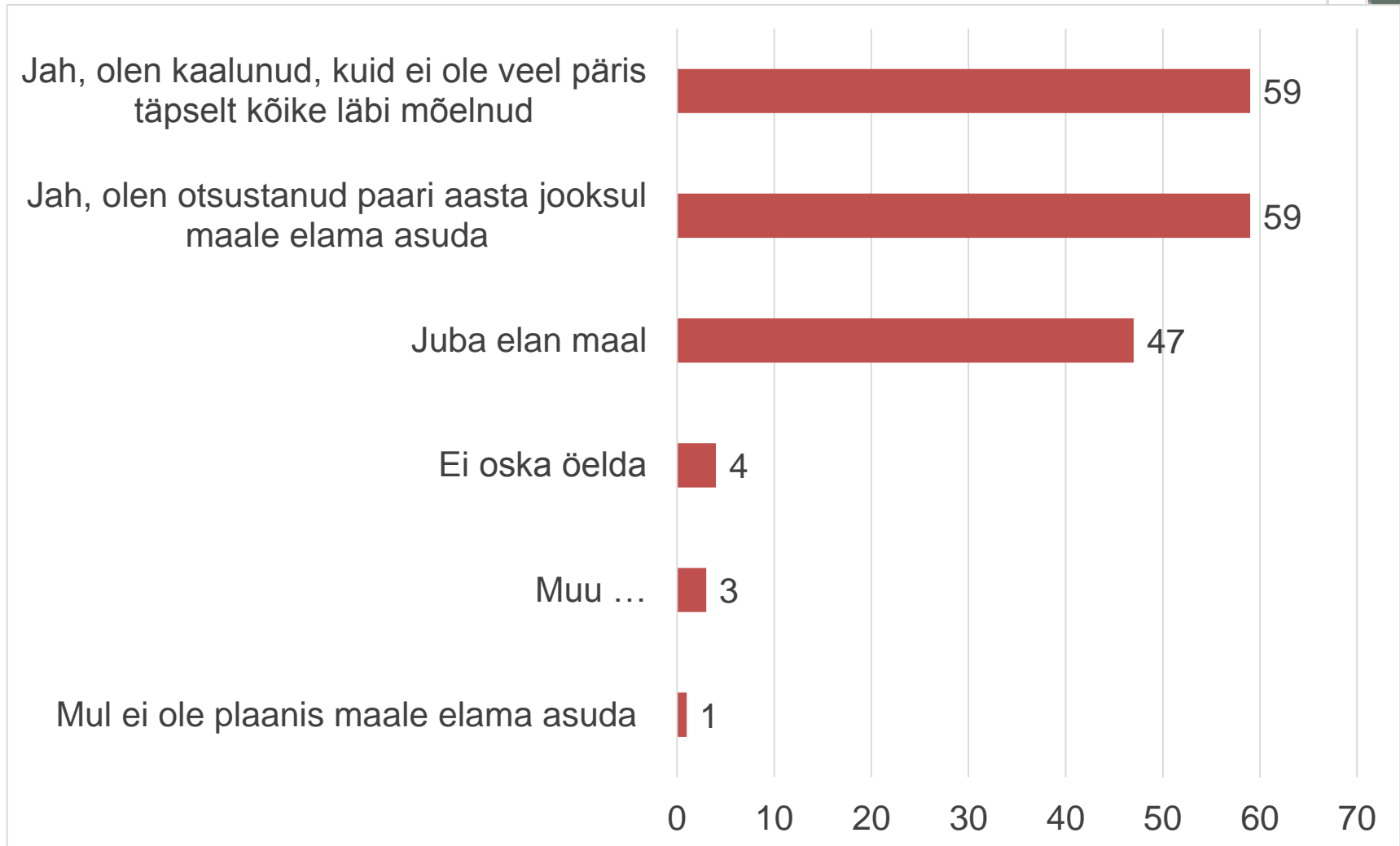
Allikas: Statistikaamet

Küsitluse tulemused

Elukeskkond

Vastajate arv maal elamise või maale elama asumise soovi järgi (N=173)

Linna ja maapiirkonna noorte hinnangute erinevused maapiirkonnale kui elukeskkonnale

Statistiliselt oluline erinevus ilmnes järgmiste vastuste puhul:

- väikesed transpordikulud ja teede piisav hooldamine;
- kütusetankla ja postiteenuse läheduse;
- sõiduteede hea olukord,
- eluruumis külma vee olemasolu ja
- aktiivne seltsielu.

Olulisust mõõtvate hinnangute (1-kindlasti oluline, ..., 5-kindlasti mitteoluline) keskmiste põhjal saab öelda, et kõiki nimetatud tegureid hindavad maal elavad inimesed statistiliselt olulisel määral olulisemaks kui linnas elavad inimesed.

Tegurid nagu looduskeskkonna vahetu lähedus, uutesse elanikesse toetav suhtumine ja riigipoosed toetusmeetmed elukoha renoveerimiseks olid linnas elavad inimesed neid tegureid statistiliselt olulisel määral olulisemaks kui maal elavad inimesed.

Väljatoodud erinevused moodustavad vaid kuni 10% uuritavatest valikutest, seega käsitleti edasisel analüüsil maal ja linnas elavate vastajate vastuseid koos.

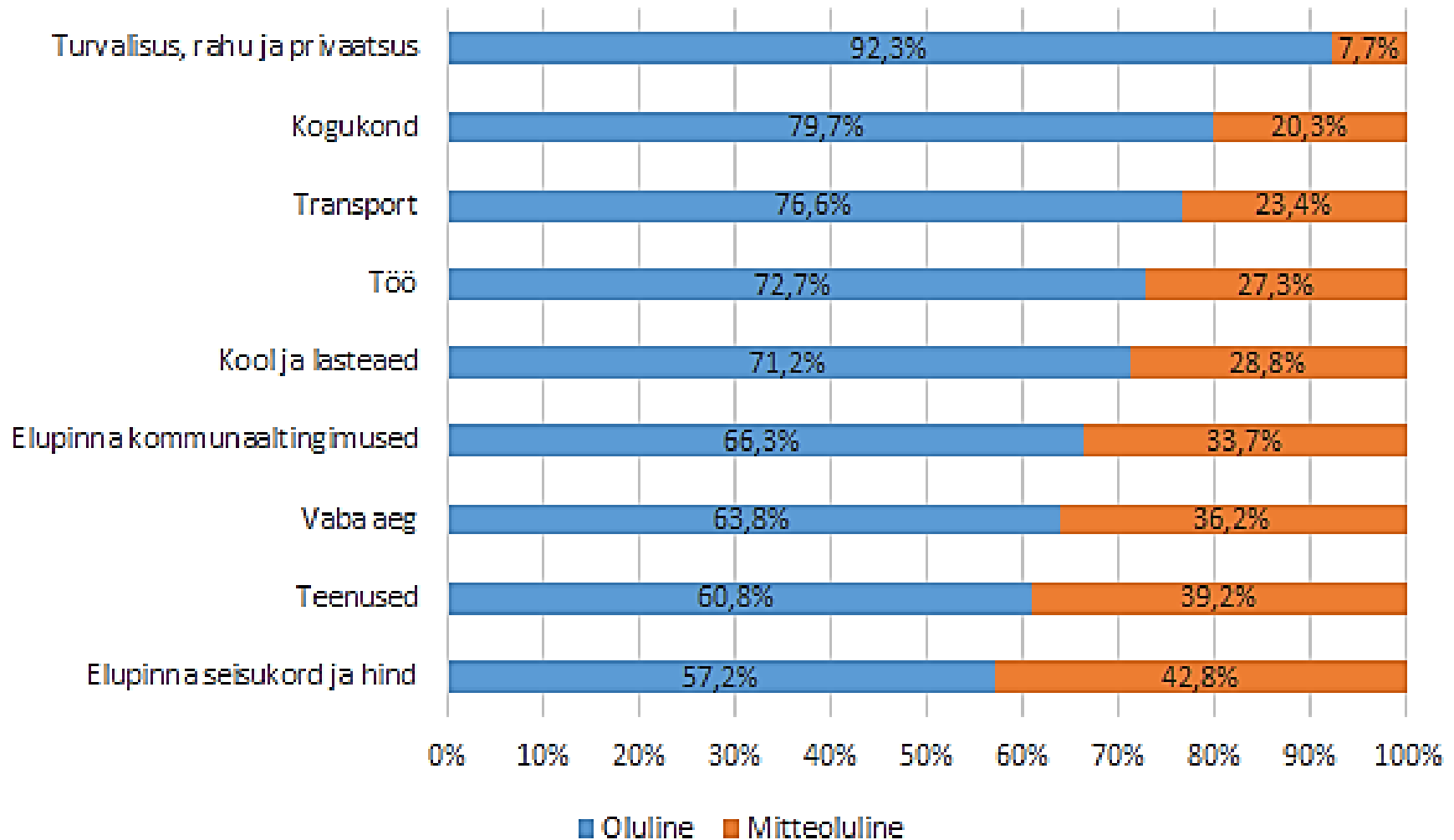
Motiveerivad tegurid maapiirkonna elukeskkonnas (N=174)

Kategooria	Vastajate osakaal, %
Elukeskkond (looduslähedane, rahulik, vaikne, turvaline)	54,6%
Töö (kindel, tasuv, kodu lähedal)	43,7%
Kogukond (sõbralik, kokkuhoidev, aktiivne, ettevõtlik)	27,6%
Transport (hooldatud teed, vajaduspõhine ühistransport, tihe bussiliiklus)	19,0%
Kooli ja lasteaia olemasolu	17,2%
Teenused (arstiabi, kultuuriürituste, poodide ja postiteenuse olemasolu ning kättesaadavus)	14,4%
Kommunaalteenused (kvaliteetne elektri- ja veeühendus elumajas)	4,0%

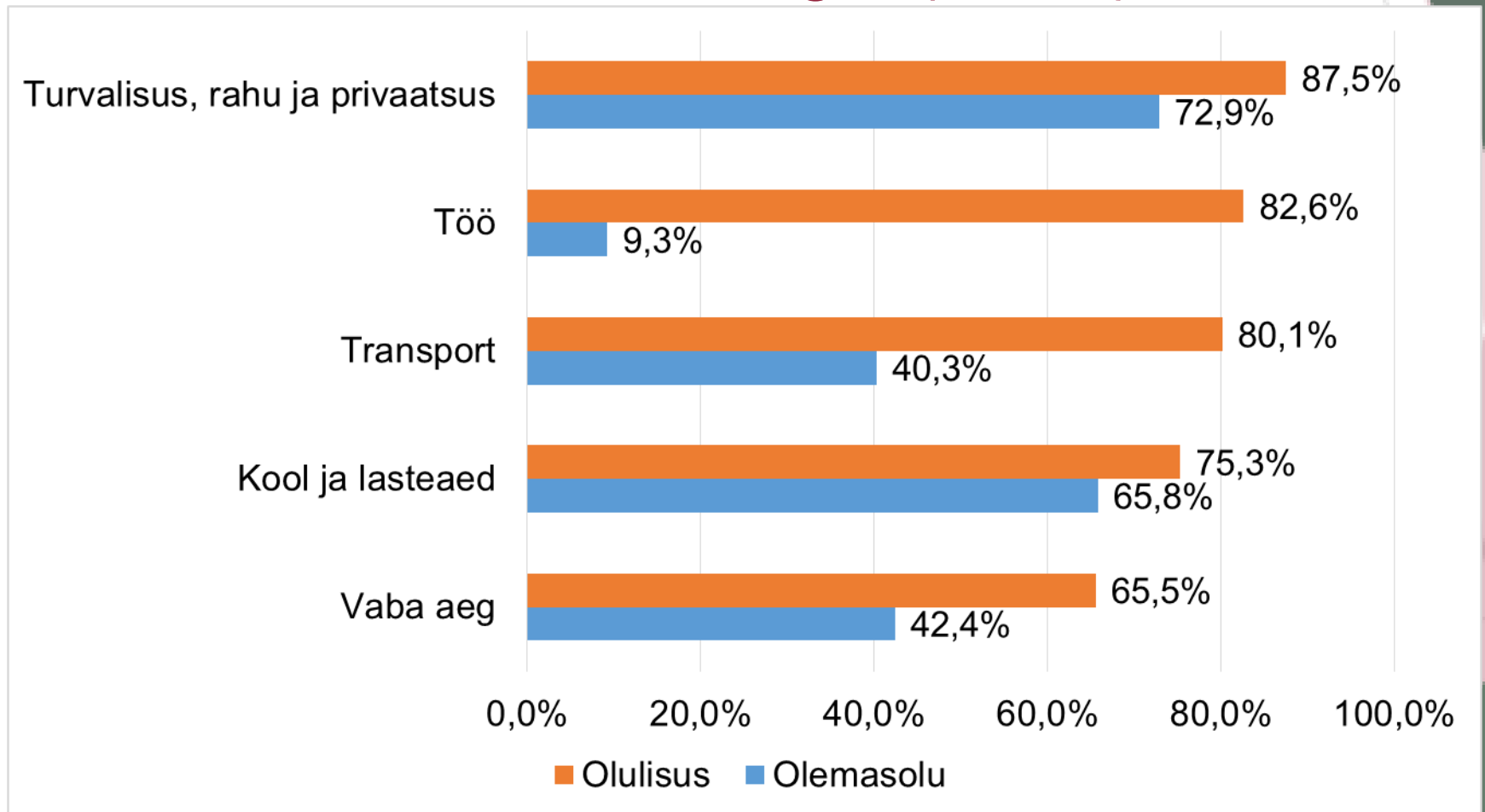
Takistavad tegurid maapiirkonna elukeskkonnas (N=174)

Kategooria	Vastajate osakaal, %
Töö (kaugus, erilaste töökohtade puudus, madal palk)	60,3%
Transport (halvad teeolud, teede vähene hooldamine, ühistranspordi kaugus või selle puudumine, pikad vahemaad, suured kütusearved ja ajakulu transpordile)	47,7%
Teenused (halb arstiabi, pääste- ja meditsiiniteenuste kättesaadavus, poed kaugel)	31,0%
Haridus (koolide, lasteaedade ja huvihariduse vähesus)	14,9%
Kogukond (vähene koostöö kohaliku omavalitsusega, noori vähe, kogukond ei ole ühtne)	9,8%
Kommunaalteenused (elektri- või veevõrgustiku halb ühendus või puudumine)	8,0%
Elukeskkond (reostatud loodus, halb loomapidamine või metsamajandamine, mis rikub looduskeskkonda)	3,4%

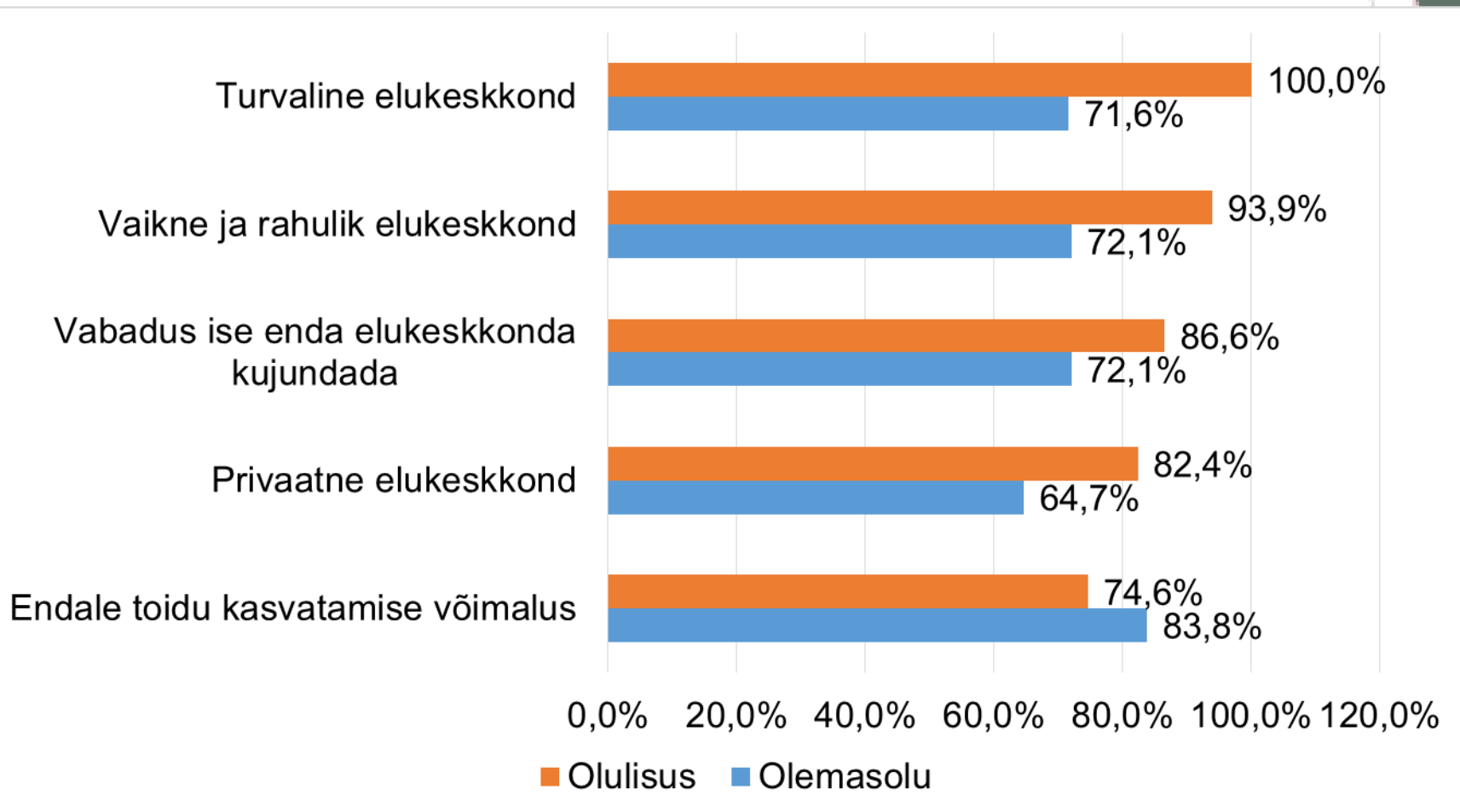
Elukeskkonna vajadused komponentide alusel, üldhinnang (N=174)

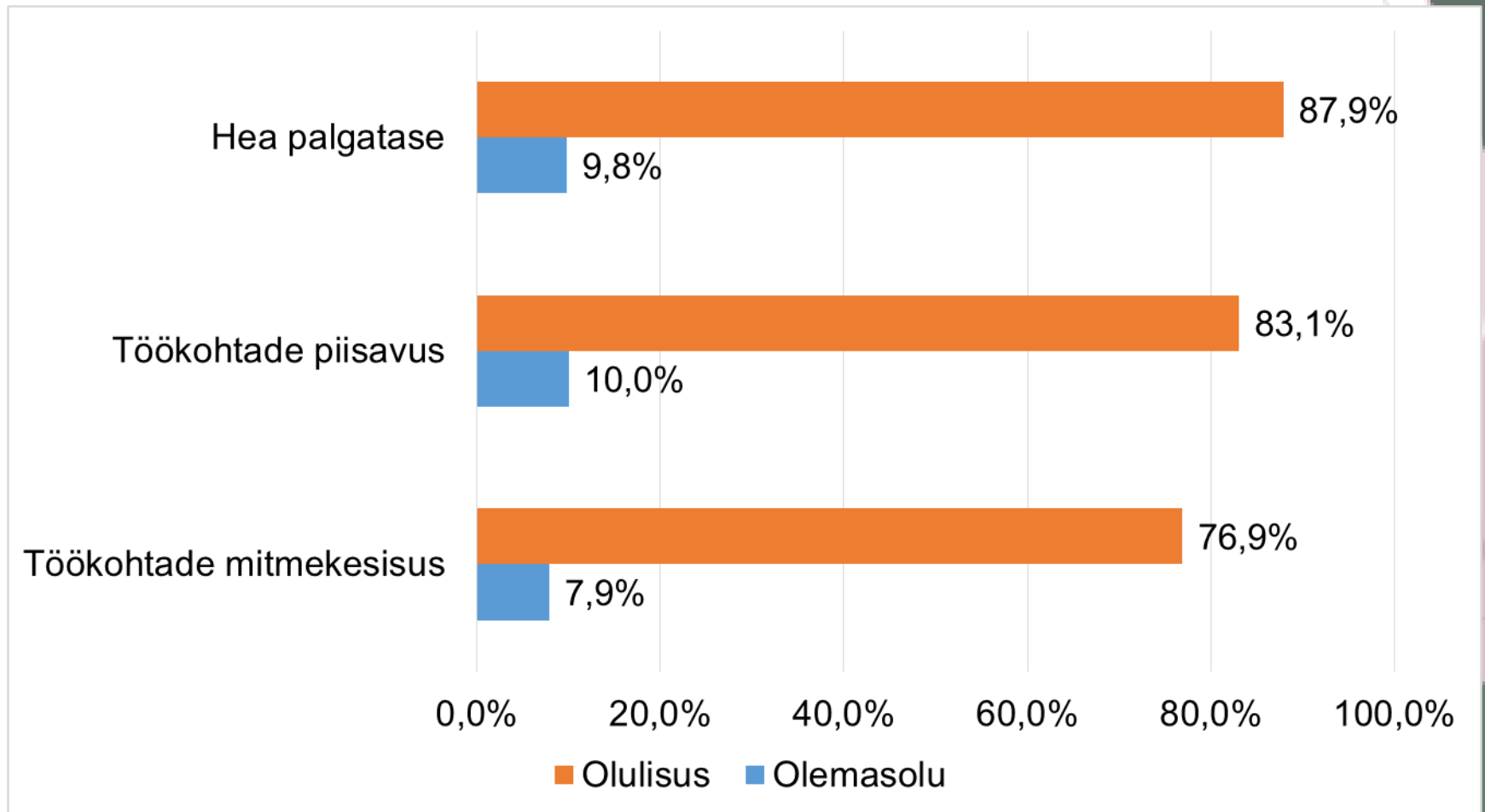
Elukeskkonda kirjeldavad komponendid maal elavate noorte hinnangul (N=68)

Turvalisus, rahu ja privaatsus (N=68)

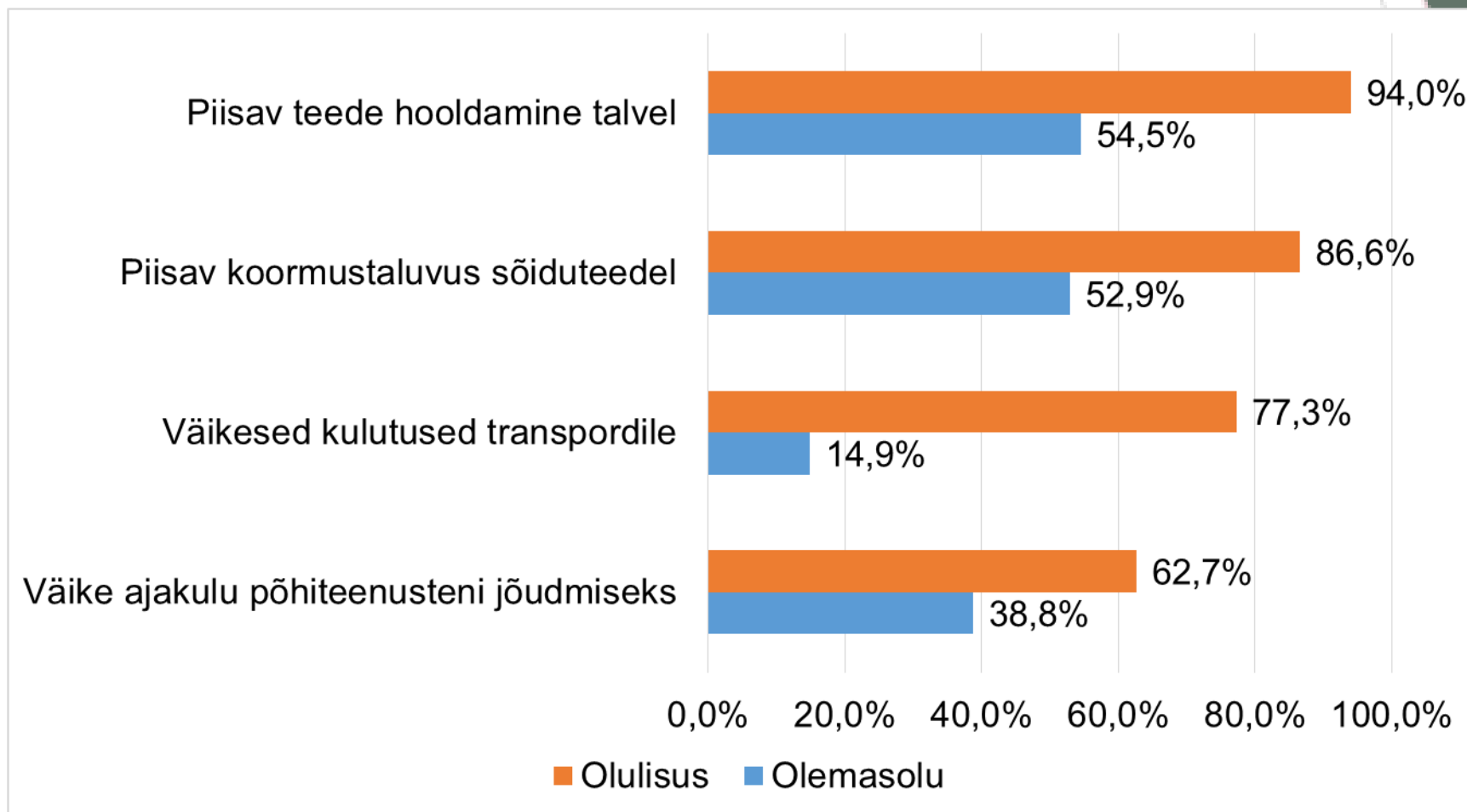

Töö (N=68)

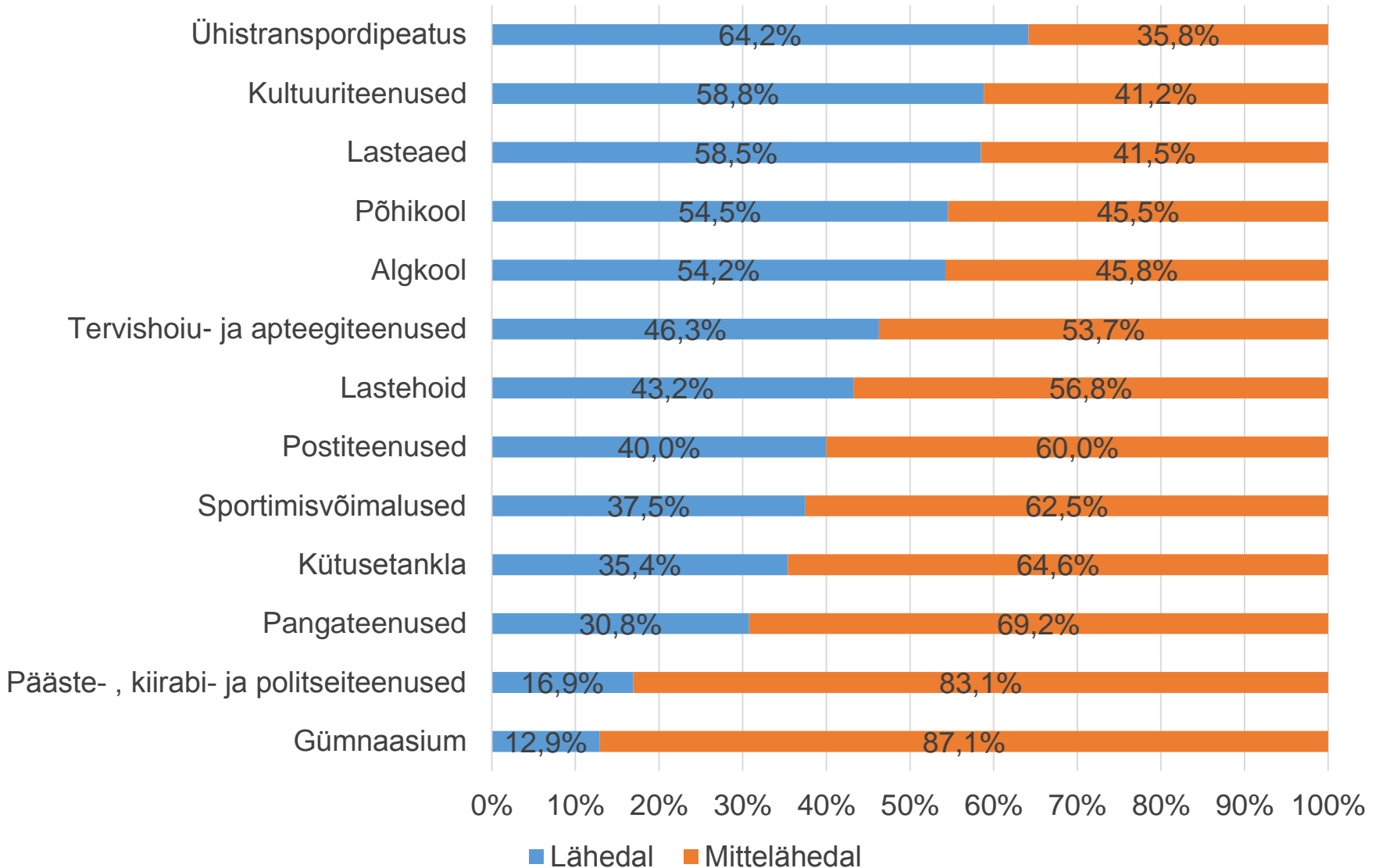

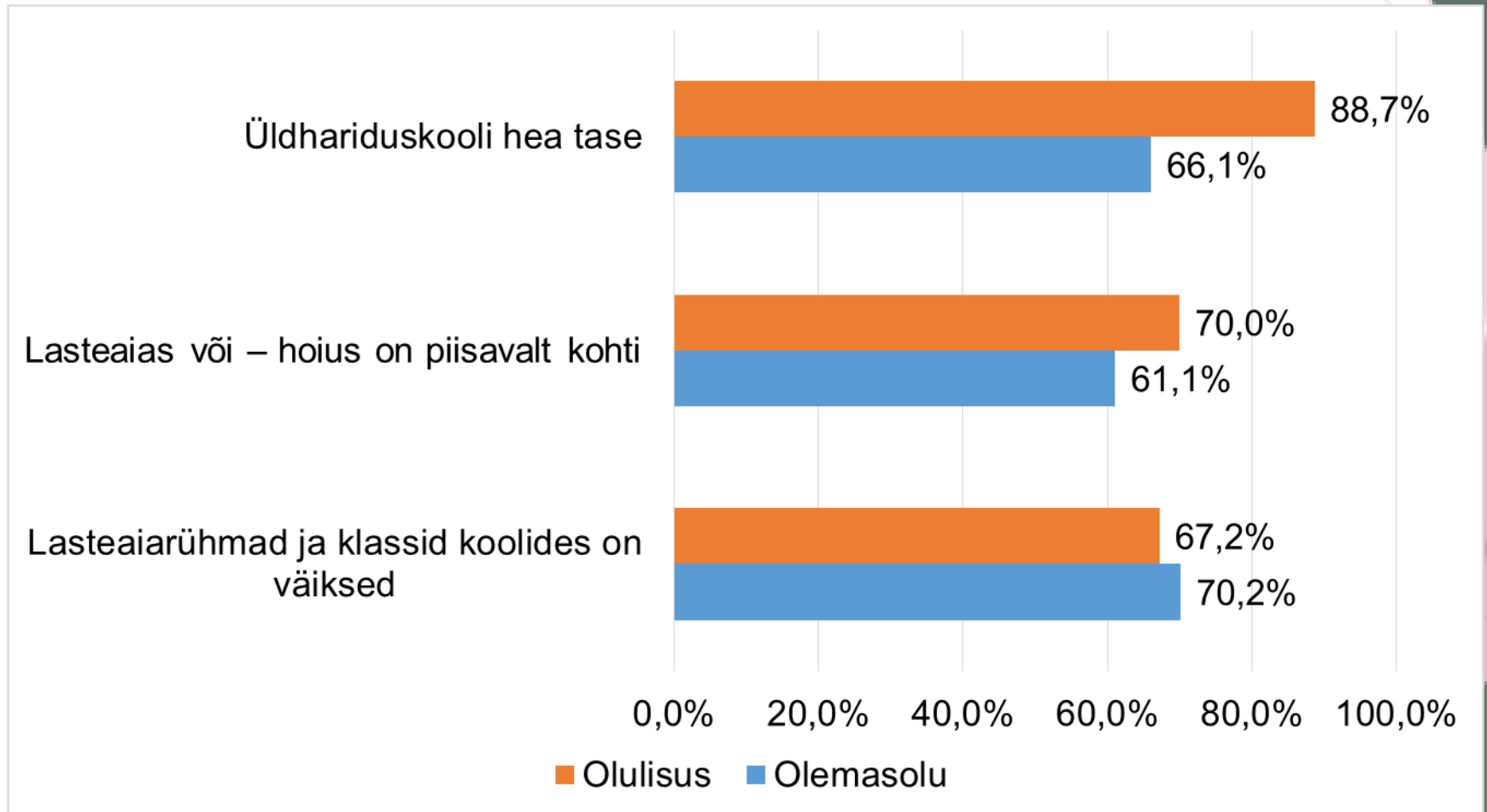
Transport (N=68)

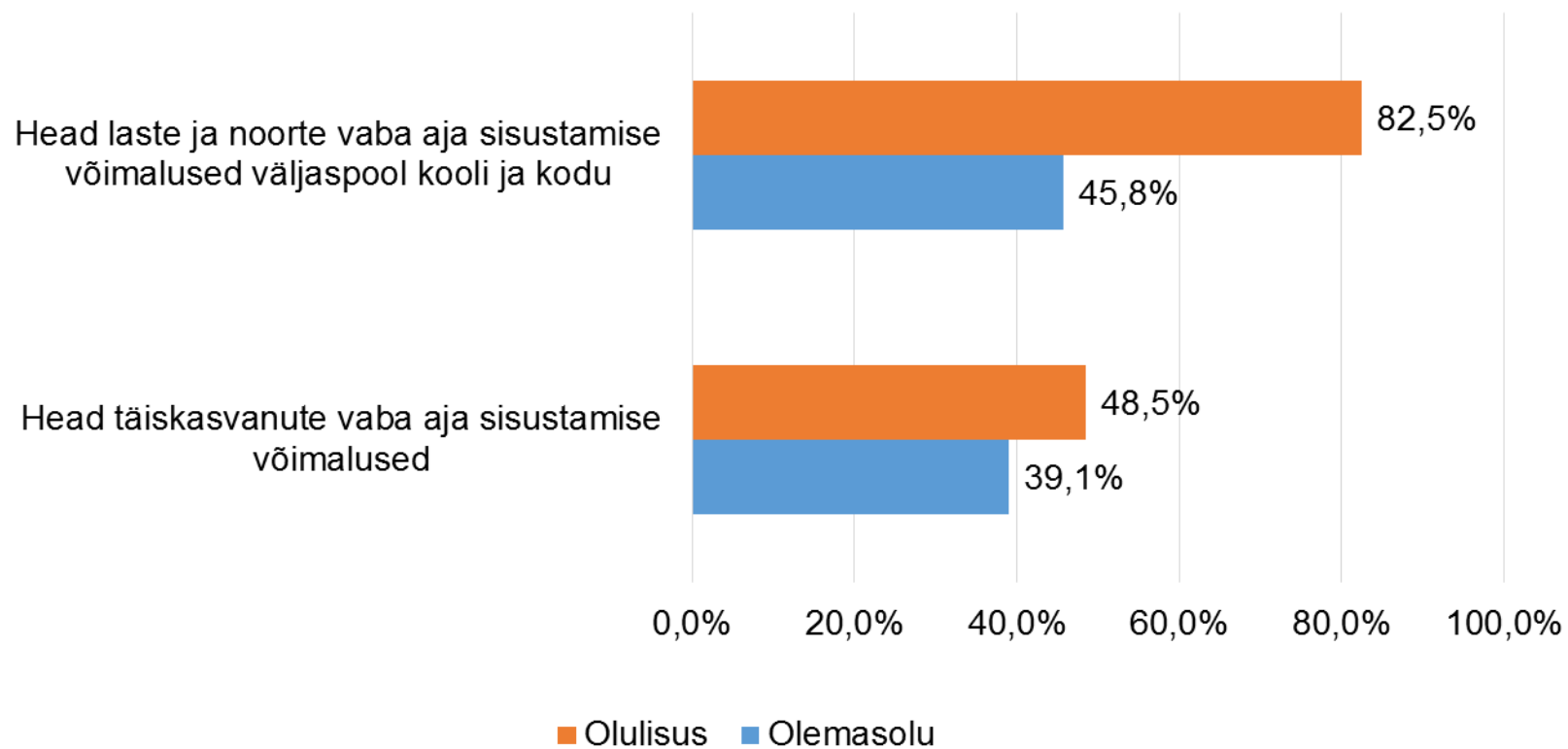
Teenused (N=68)

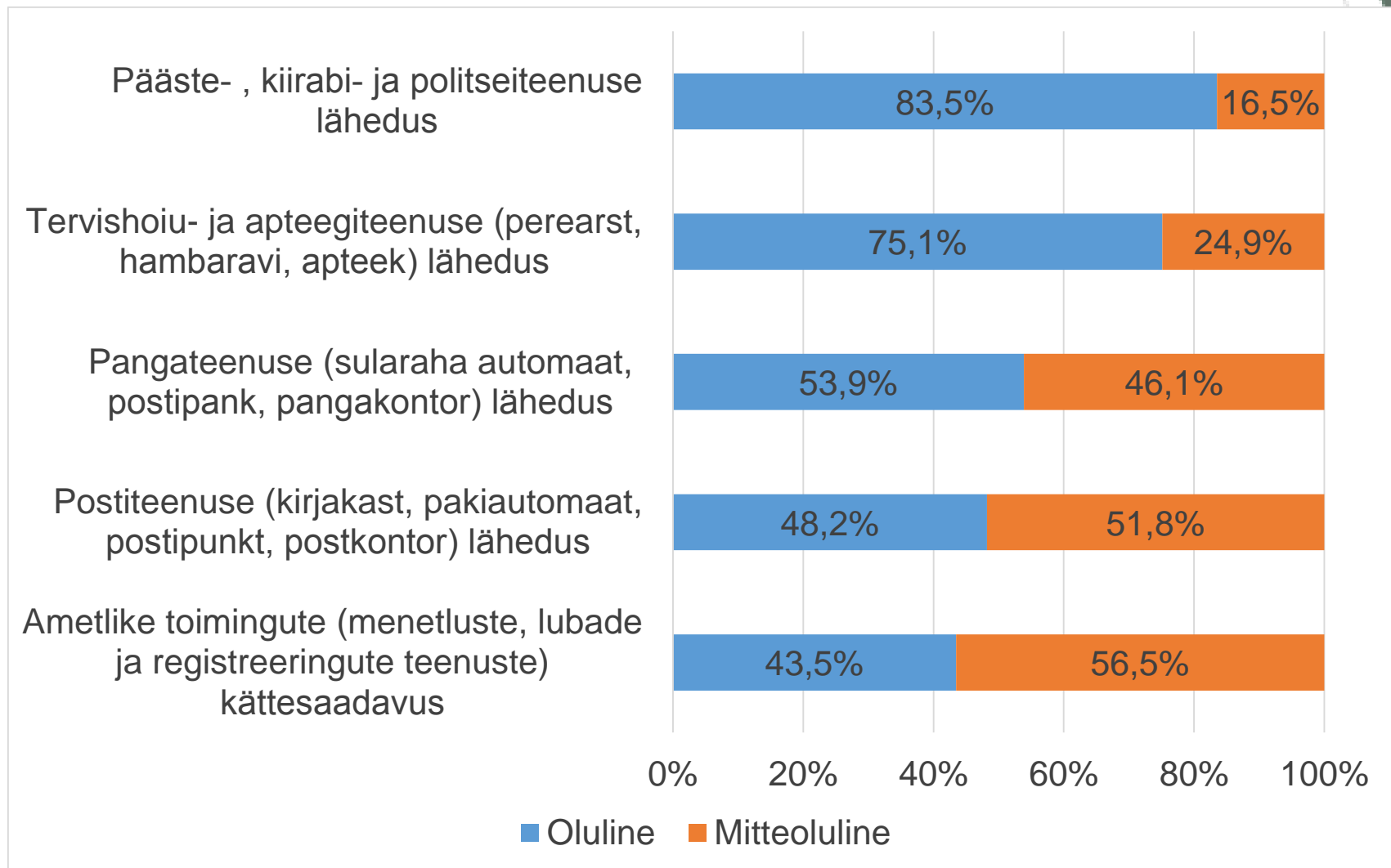
Kool ja lasteaed (N=68)

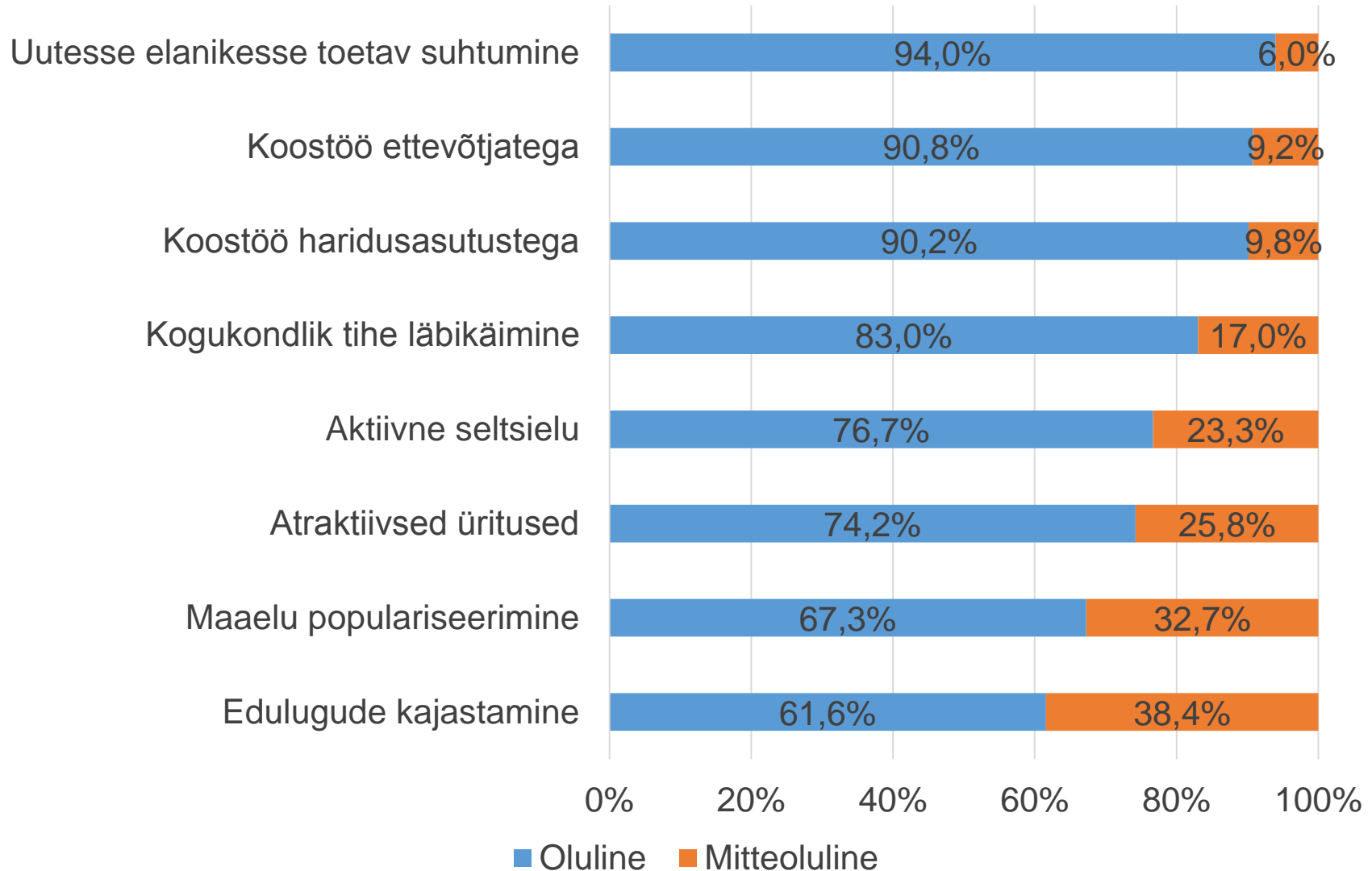
Vaba aeg (N=68)

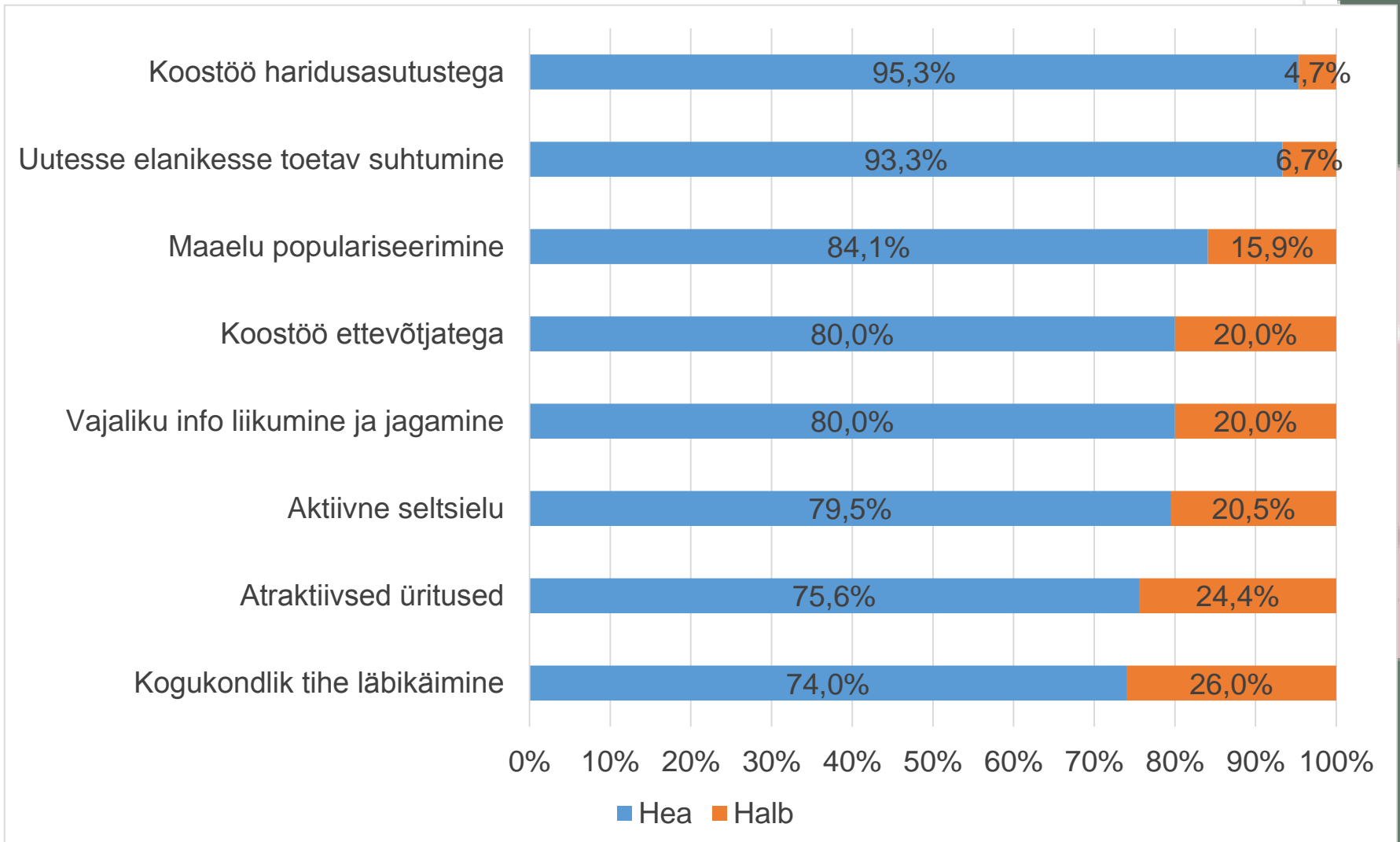
Teenused (N=174)

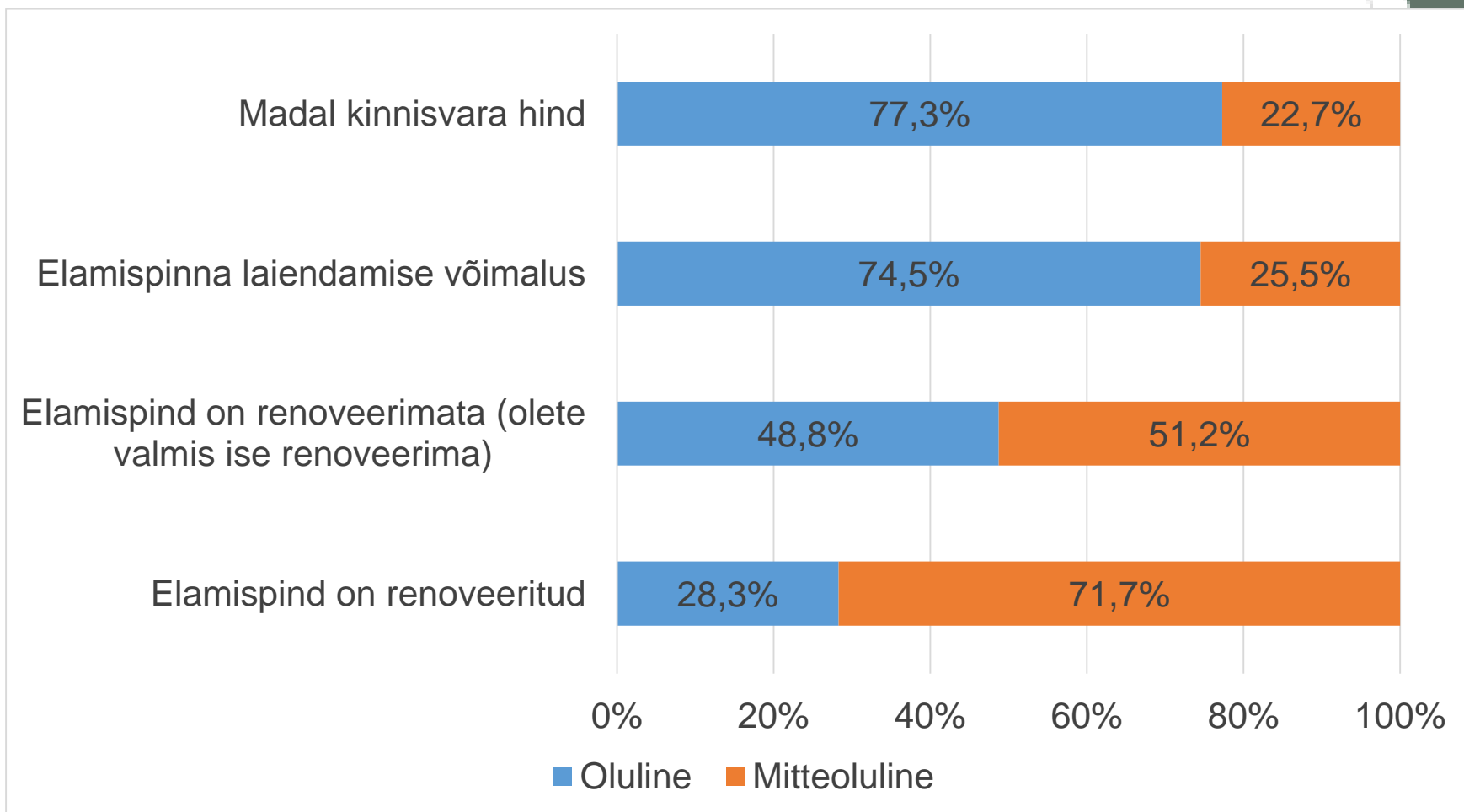
Kogukond, üldhinnanguna (N=174)

Kogukond, maal elavate noorte hinnang (N=68)

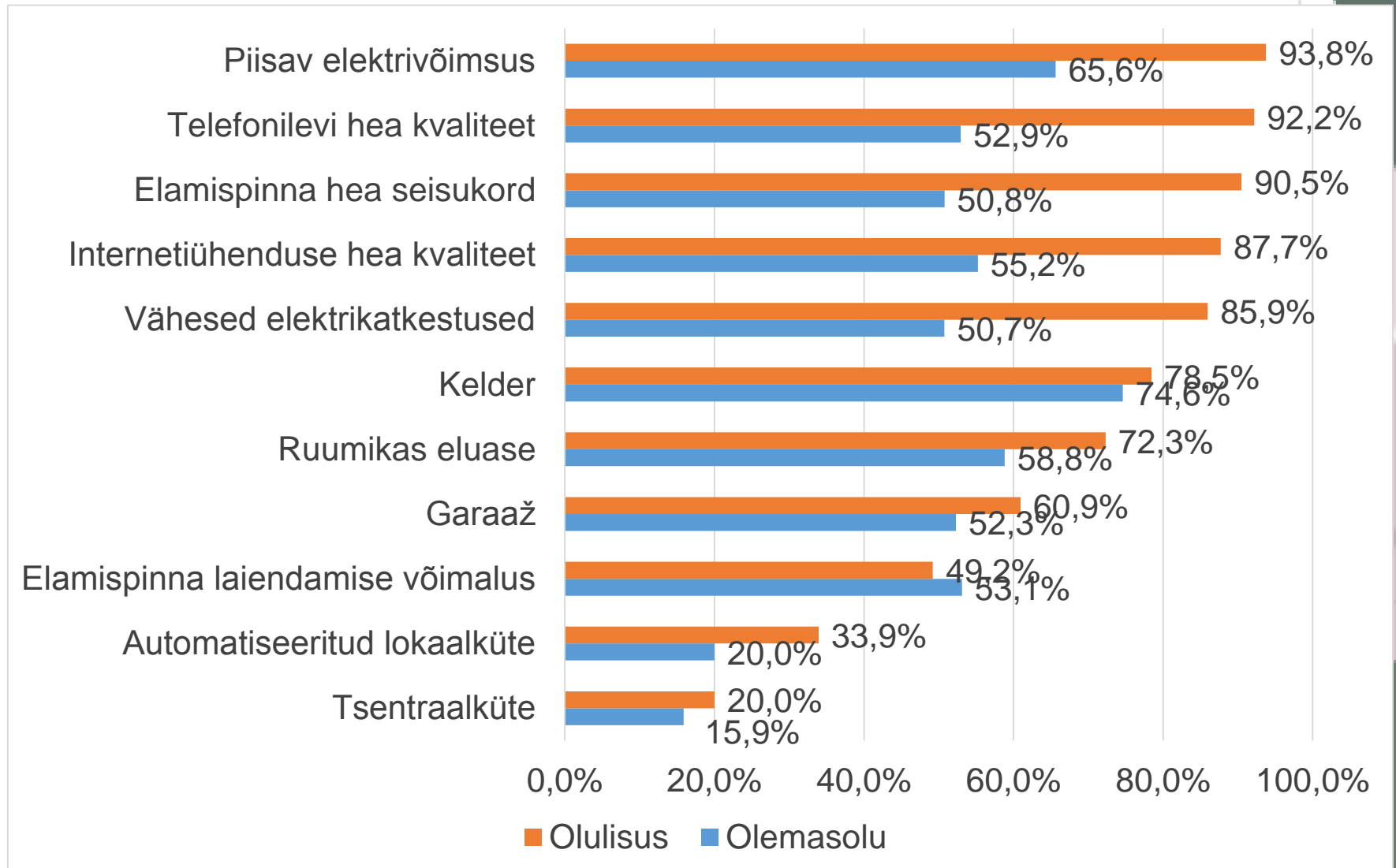

Elupinna seisukord ja hind (N=174)

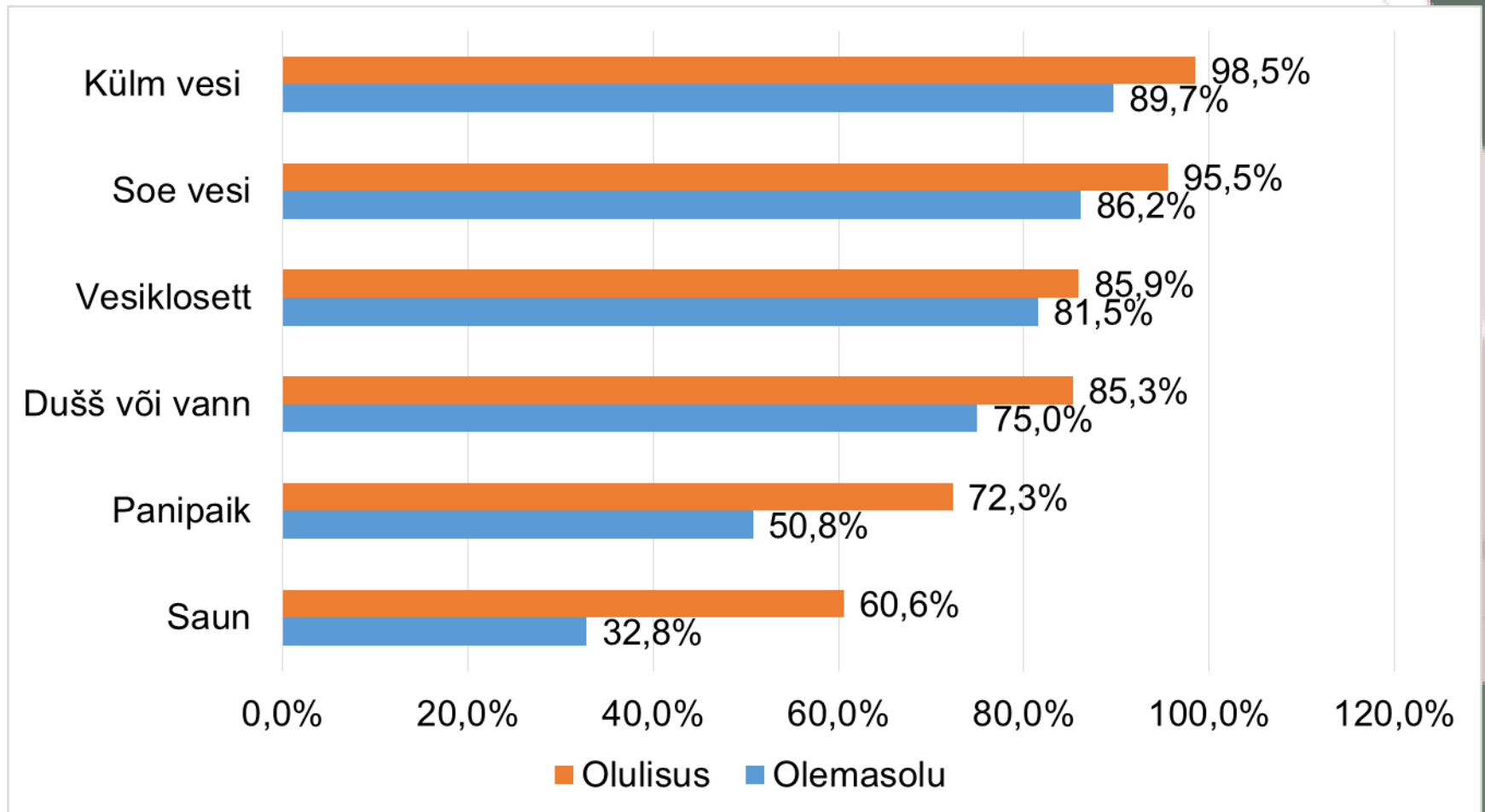

Elamispinna seisukord ja komponendid (N=68)

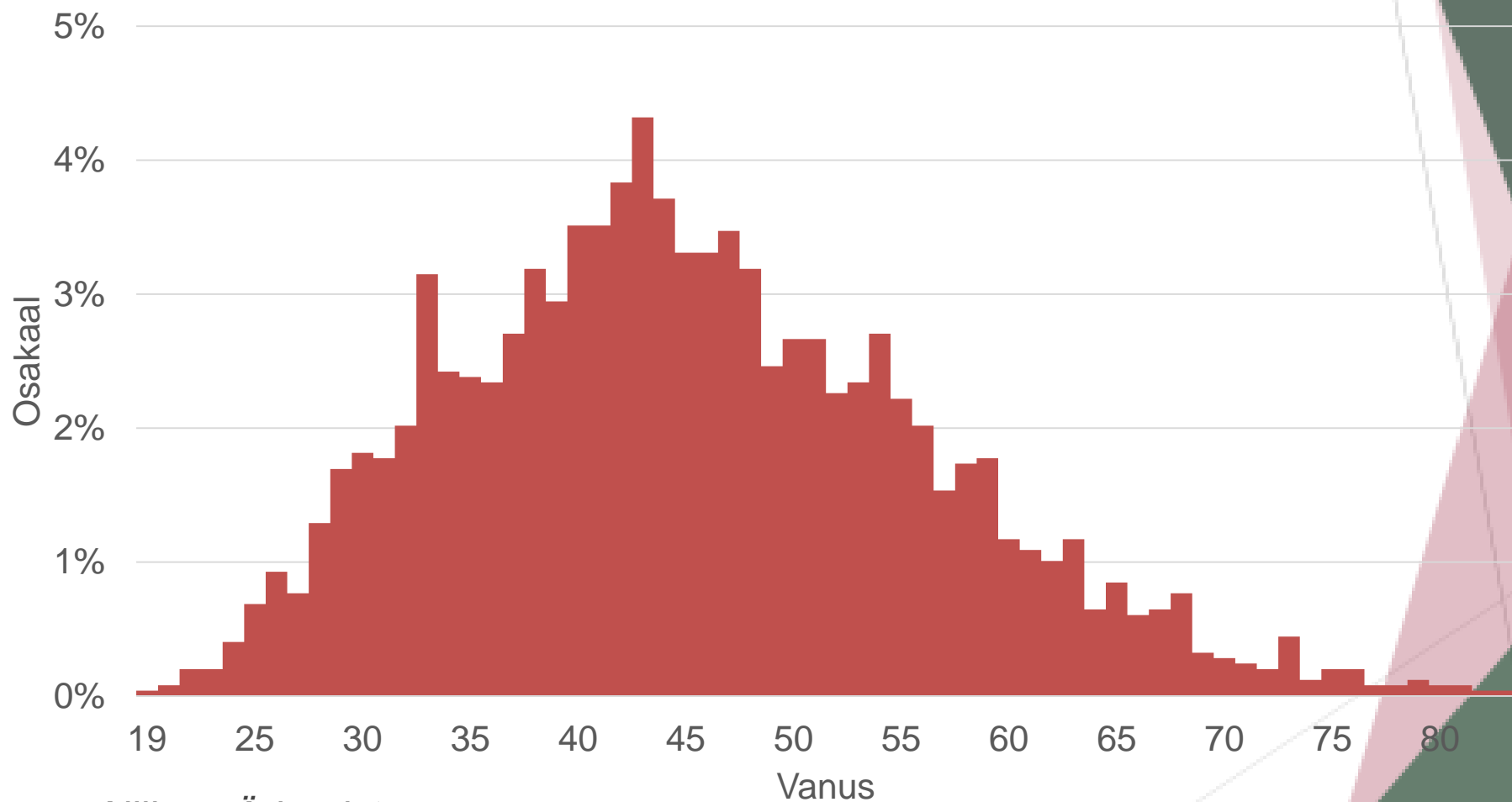
Eluruumis olevad komponendid (N=68)

Ettevõtlus

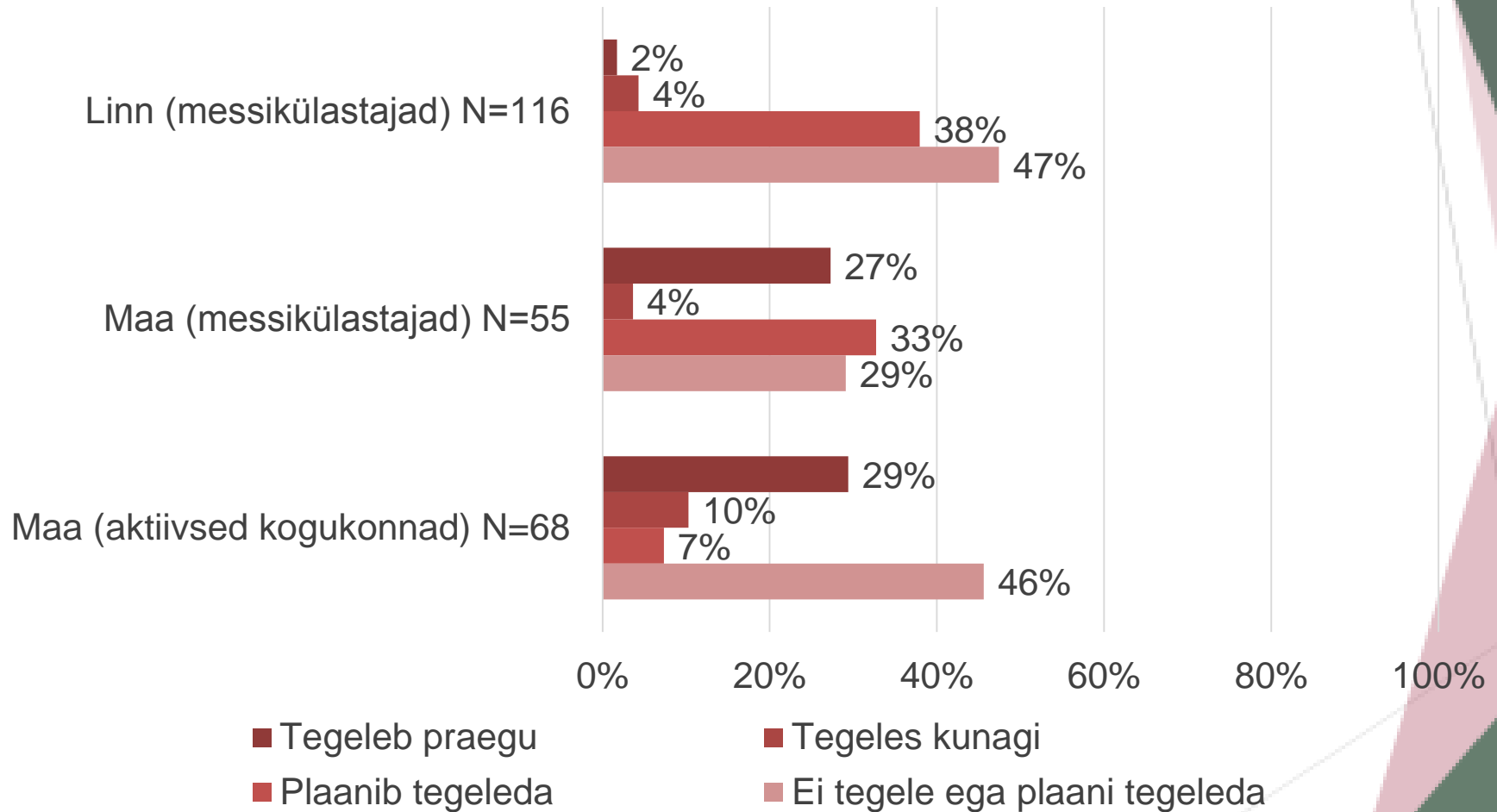
The image features a white background with a decorative graphic in the bottom right corner. This graphic consists of several overlapping, semi-transparent geometric shapes, primarily triangles and quadrilaterals, in shades of dark green and reddish-pink. The shapes are arranged in a way that they appear to be layered, creating a modern, abstract design.

MAK 2007–2013 toetusi saanud ettevõtete omanike vanus

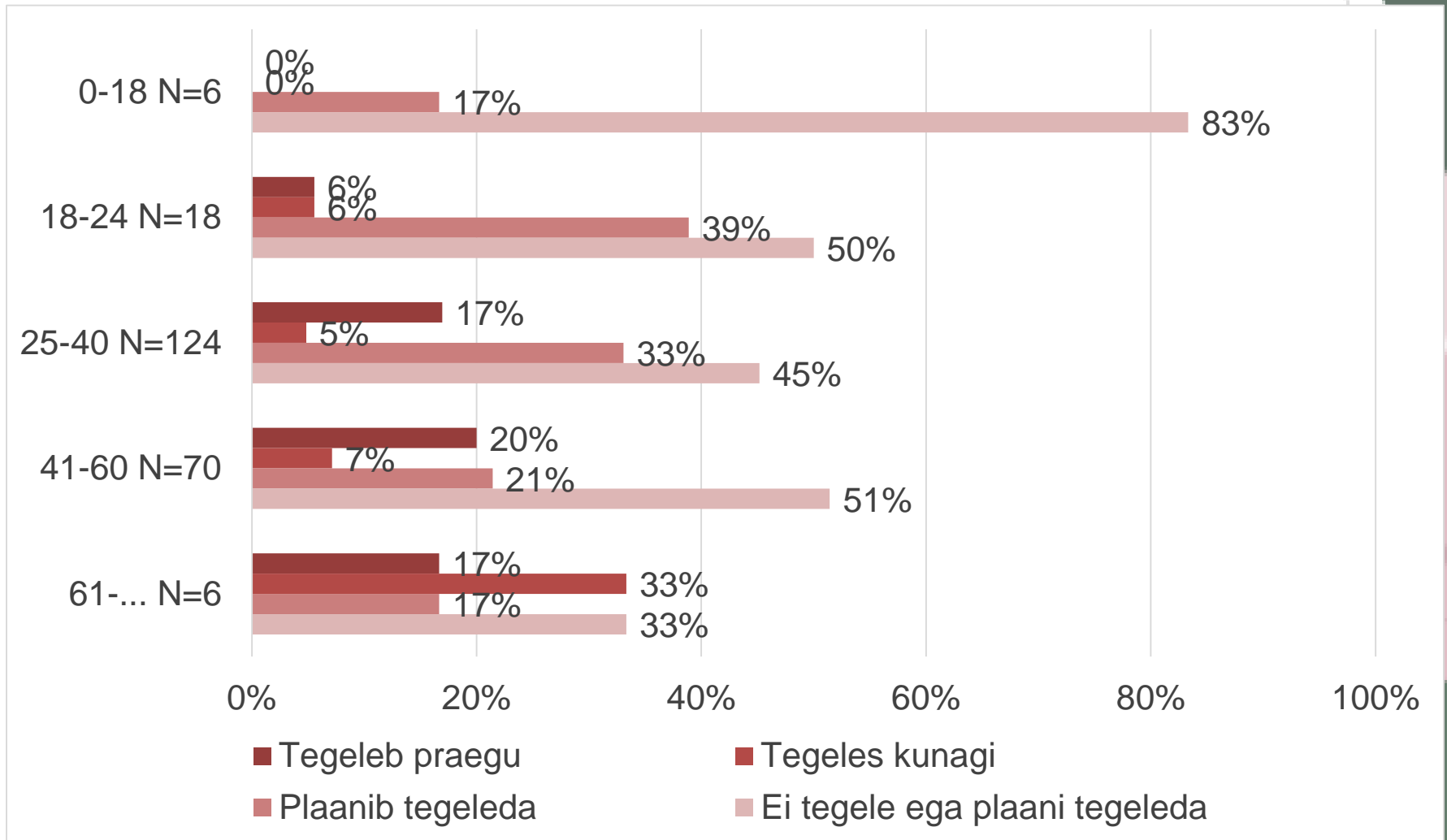

Allikas: Äriregister

Huvi ettevõtluse vastu maapiirkonnas - elukoht

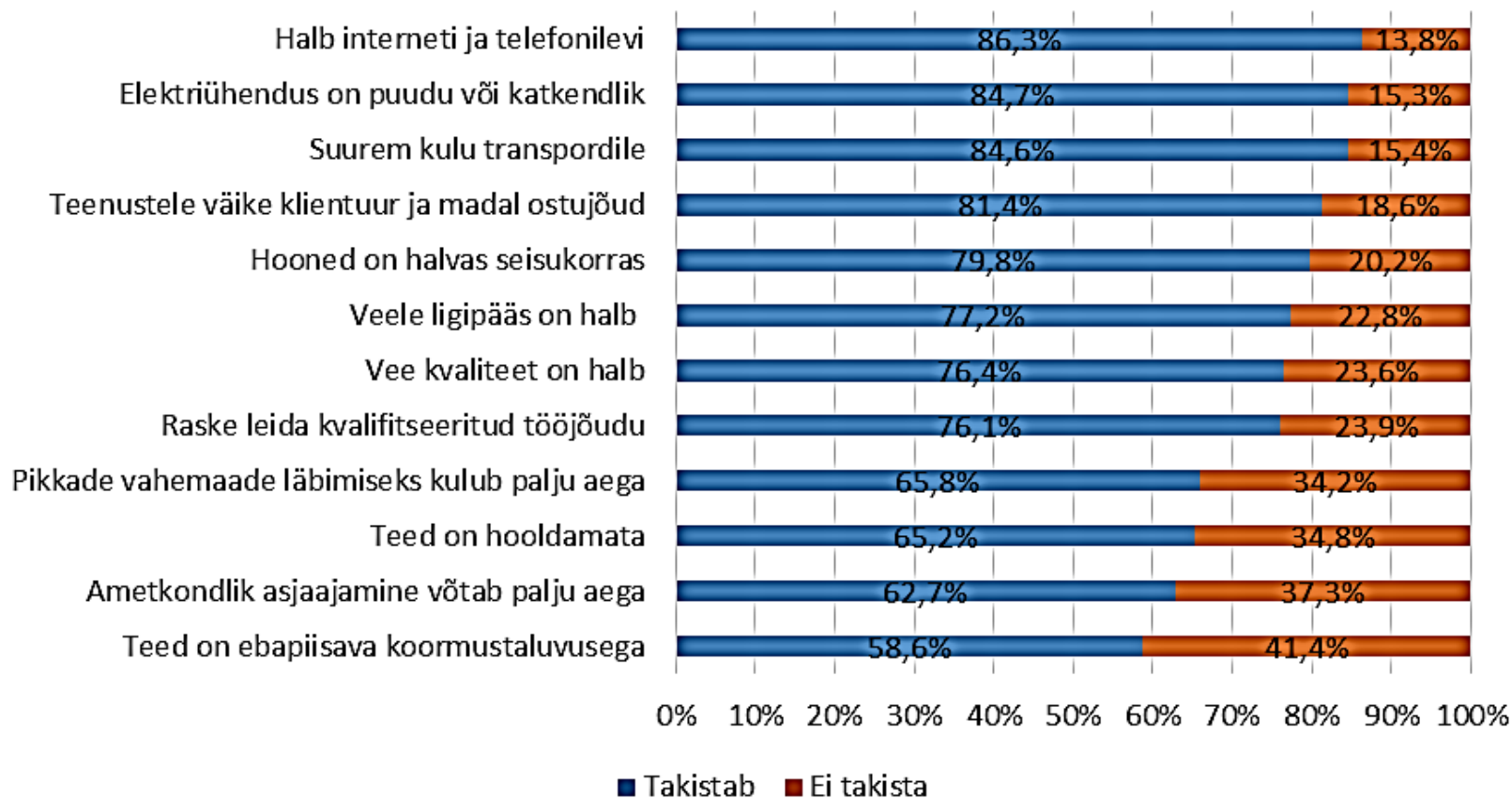

Huvi ettevõtluse vastu maapiirkonnas - vanus

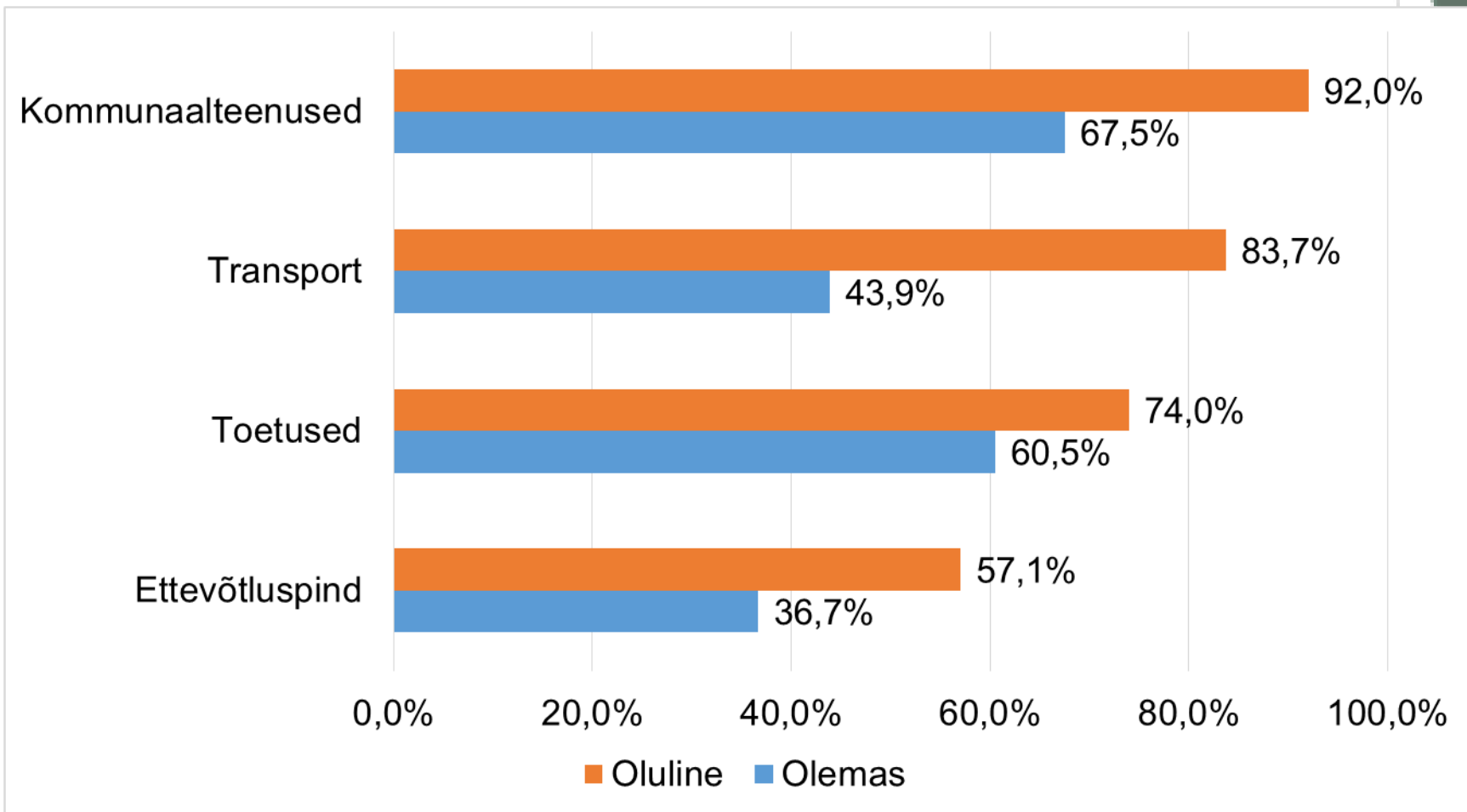

Ettevõtte alustamist takistavad tegurid (N=174)

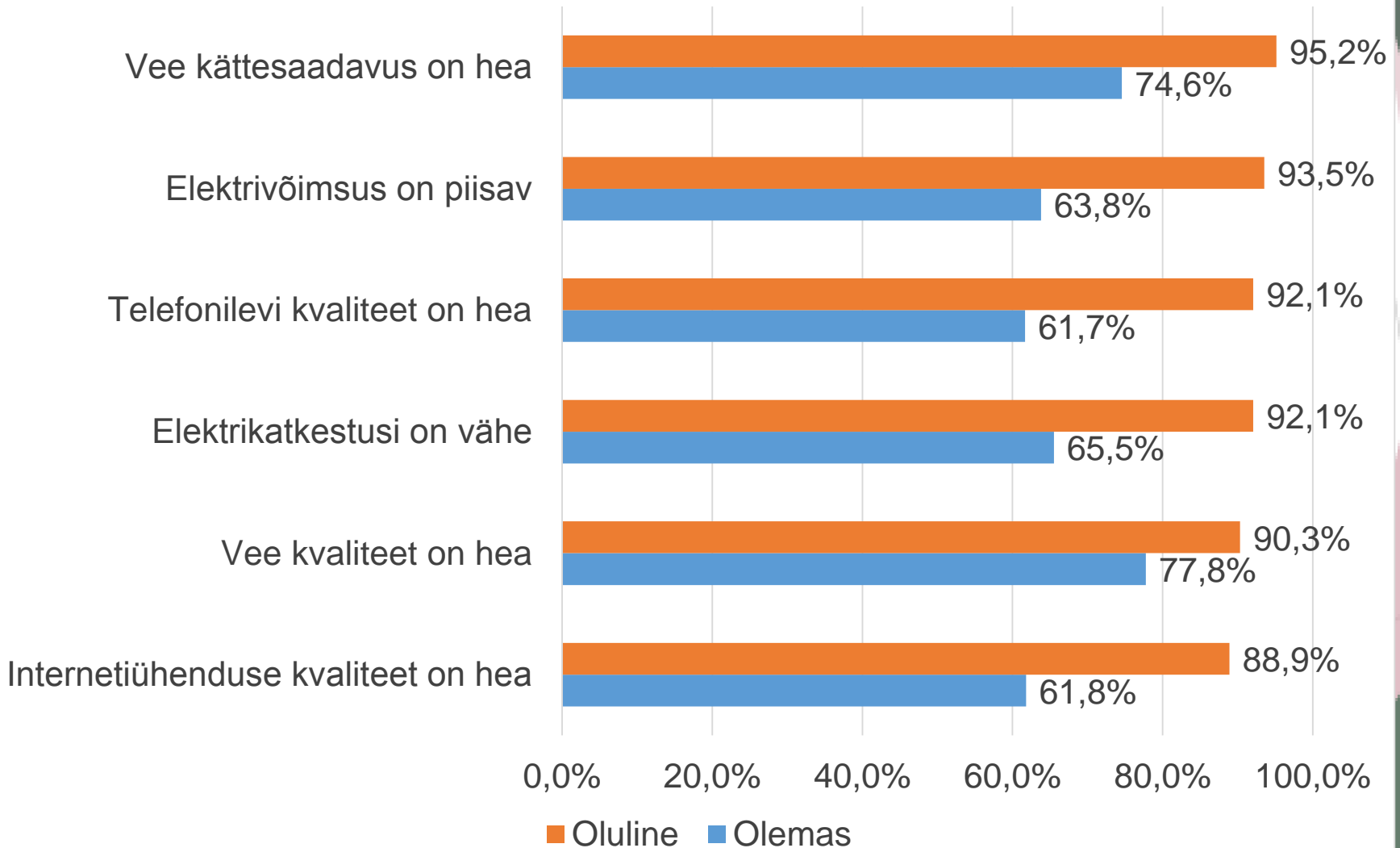
Ettevõtte alustamist takistavad tegurid

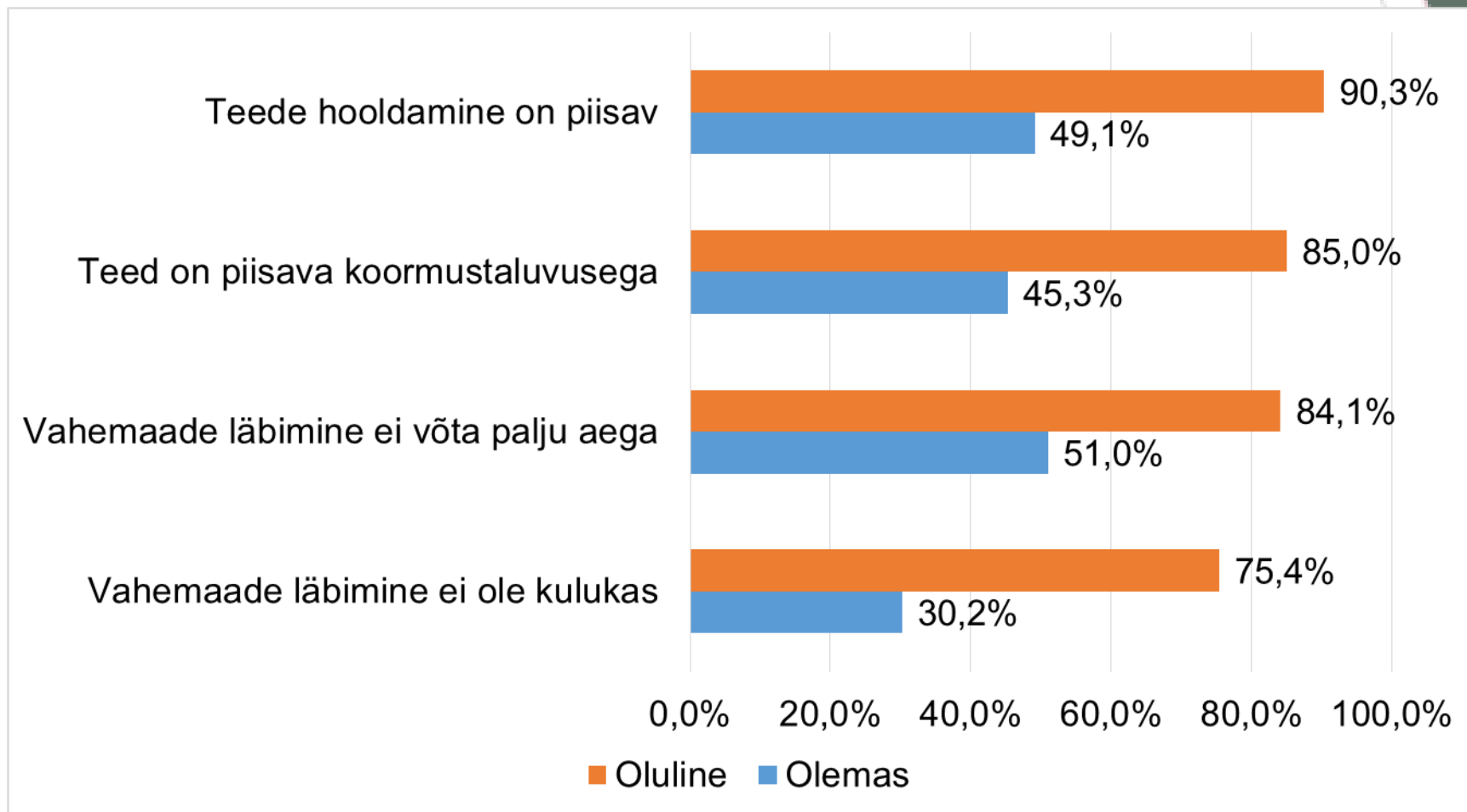
Ettevõtluskeskkonna komponendid (N=68)

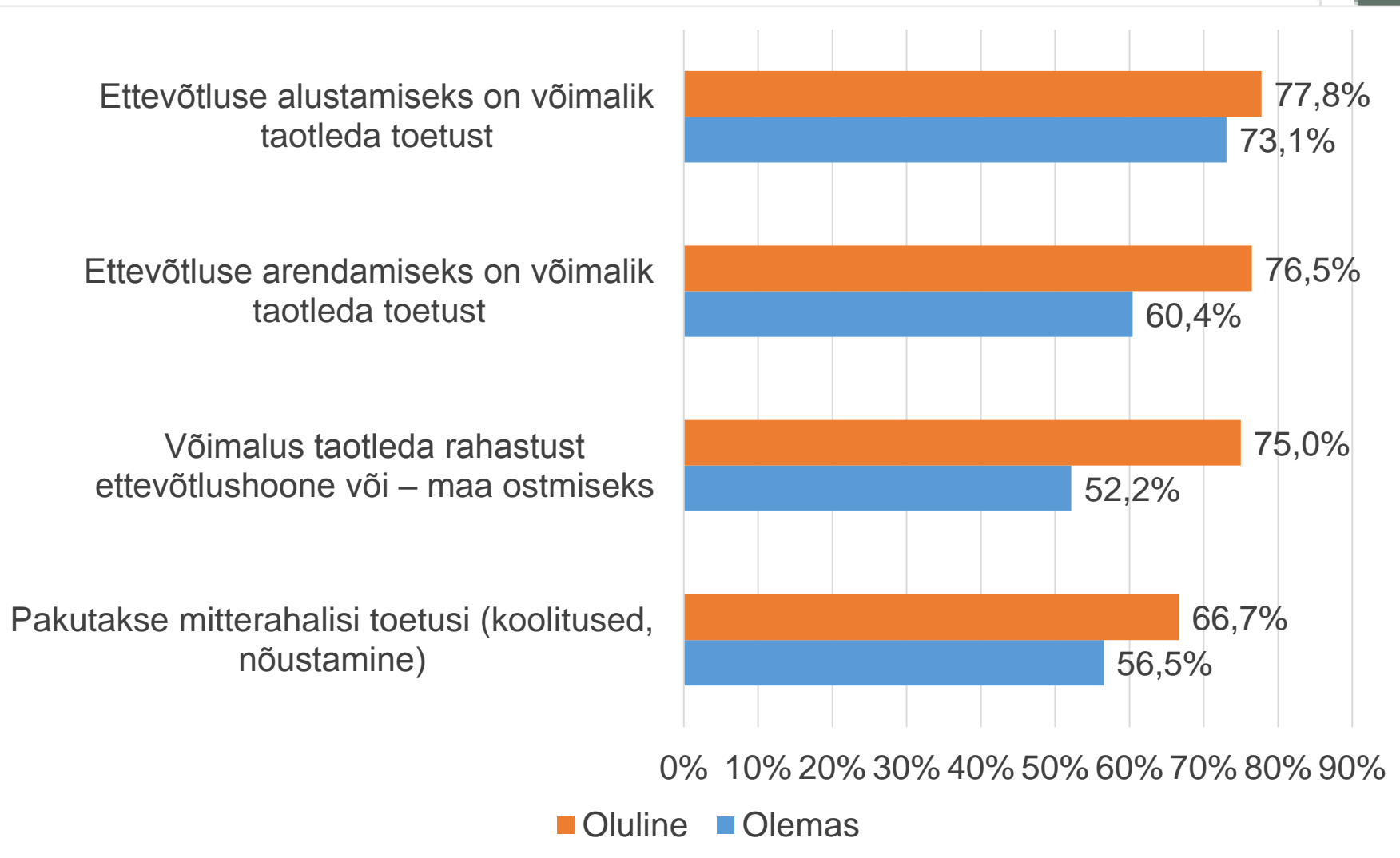
Kommunaalteenused (N=68)

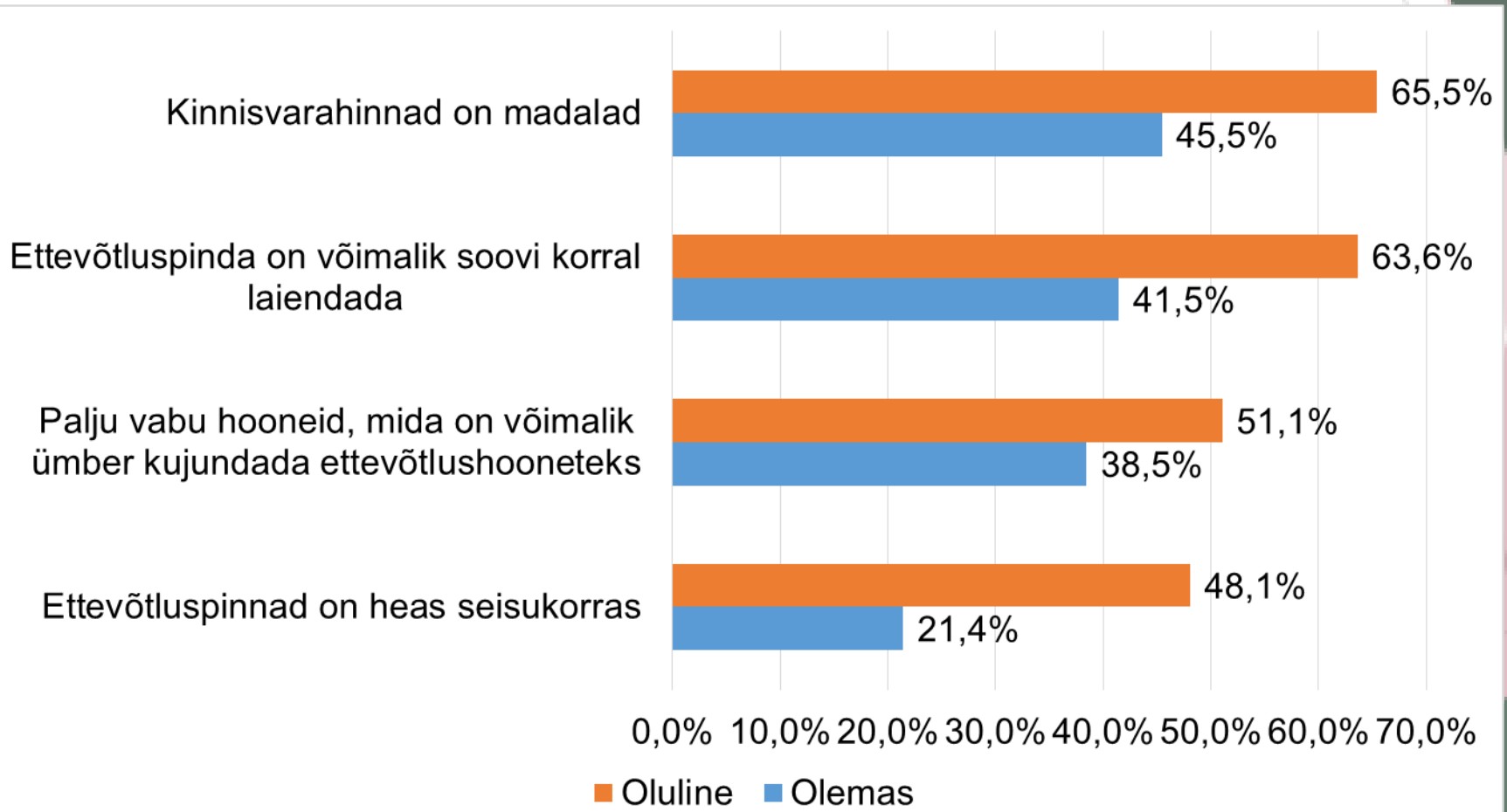
Transport (N=68)

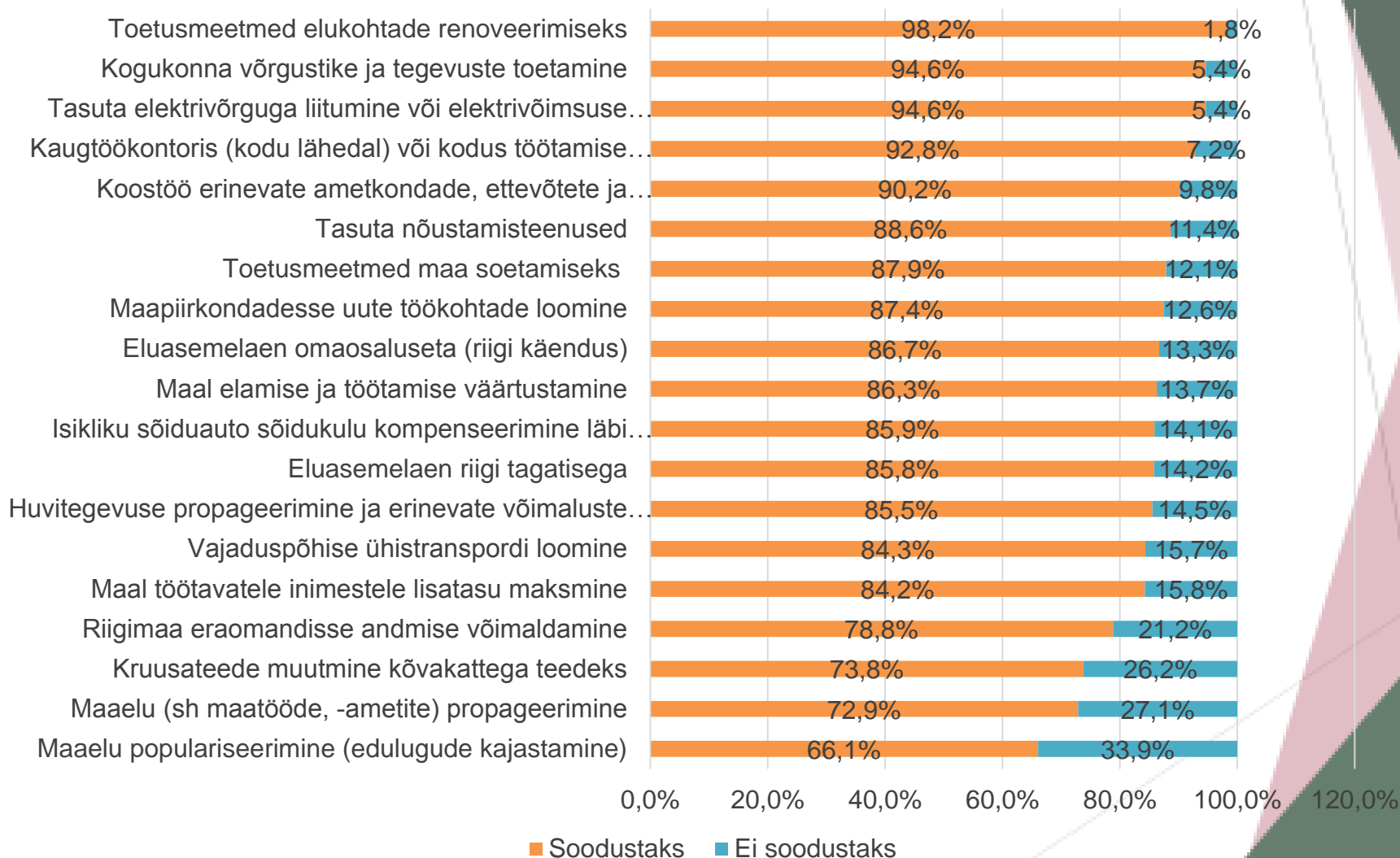
Toetused (N=68)

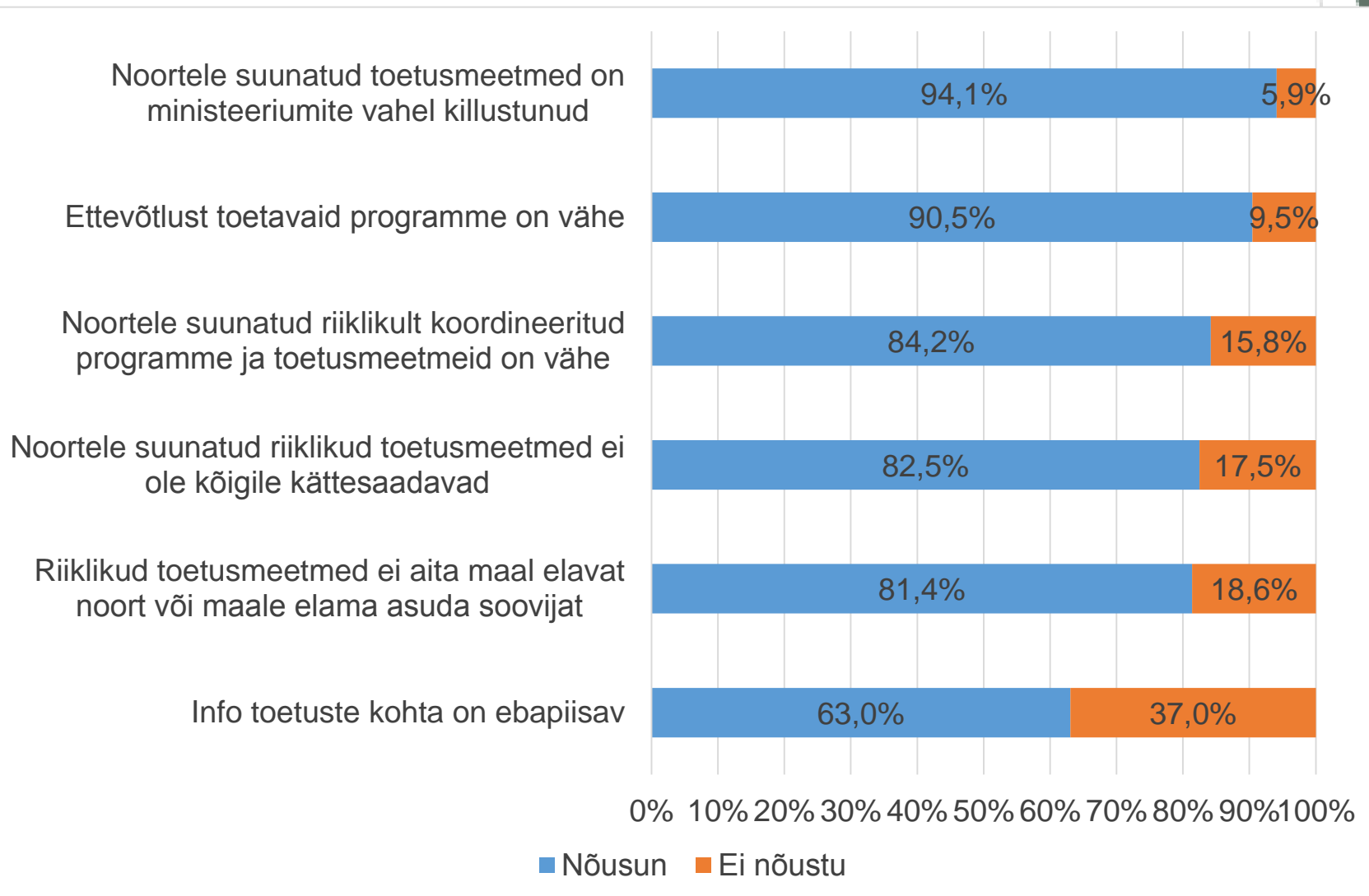
Ettevõtluspind (N=68)

Riigipoolsed tegevused, mis soodustaksid maale kolimist või maale elama jäämist

Arvamus toetusmeetmete kohta (N=68)

Arvamus toetusmeetmete kohta

Kasutatavaid meetmeid nimekirjas on kokku 68

Meetmete valik tuleneb alljärgnevatest dokumentidest:

Vabariigi Valitsuse 2015–2019 tegevusprogramm;

Noortevaldkonna arengukava 2014–2020;

Ühtekuuluvuspoliitika fondide rakenduskava 2014–2020;

Eesti regionaalarengu strateegia 2014–2020 rakendusplaani 2014–2017 alusel;

Setomaa arengu programm;

Eesti maaelu arengukava 2014–2020;

Siseturvalisuse arengukava 2015–2020;

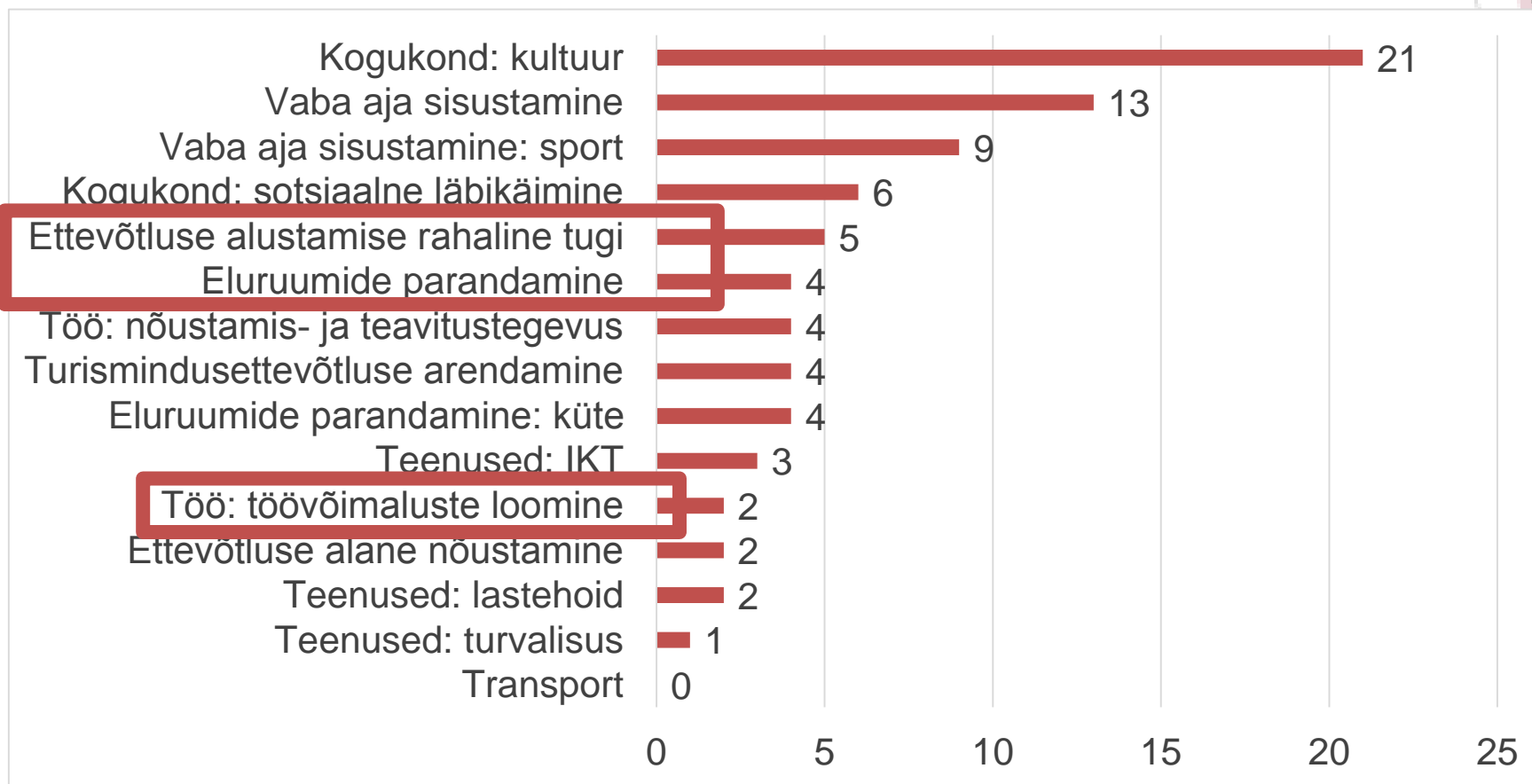
Kultuuripoliitika põhialused aastani 2020;

Kultuuriministeeriumi valitsemisala arengukava 2016–2019;

Spordipoliitika põhialused aastani 2030;

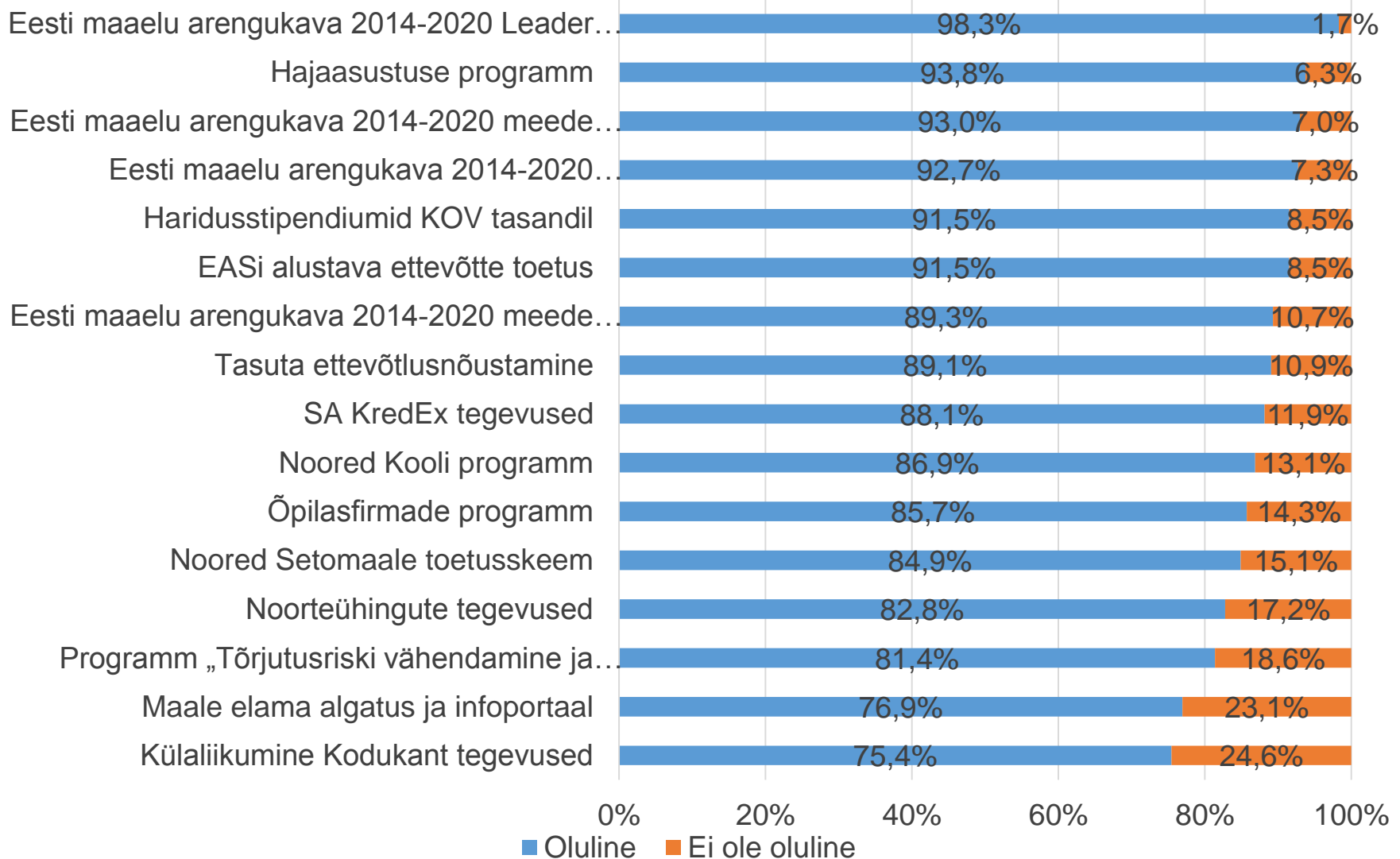
Lõimuv Eesti 2020

Toetuskeemide arv teemade lõikes

Allikas: Arengukavad, Maaeluministeeriumi koostatud meetmete nimekiri

Maapiirkonnas elavate inimeste arvamus toetusmeetmete kohta (N=68)

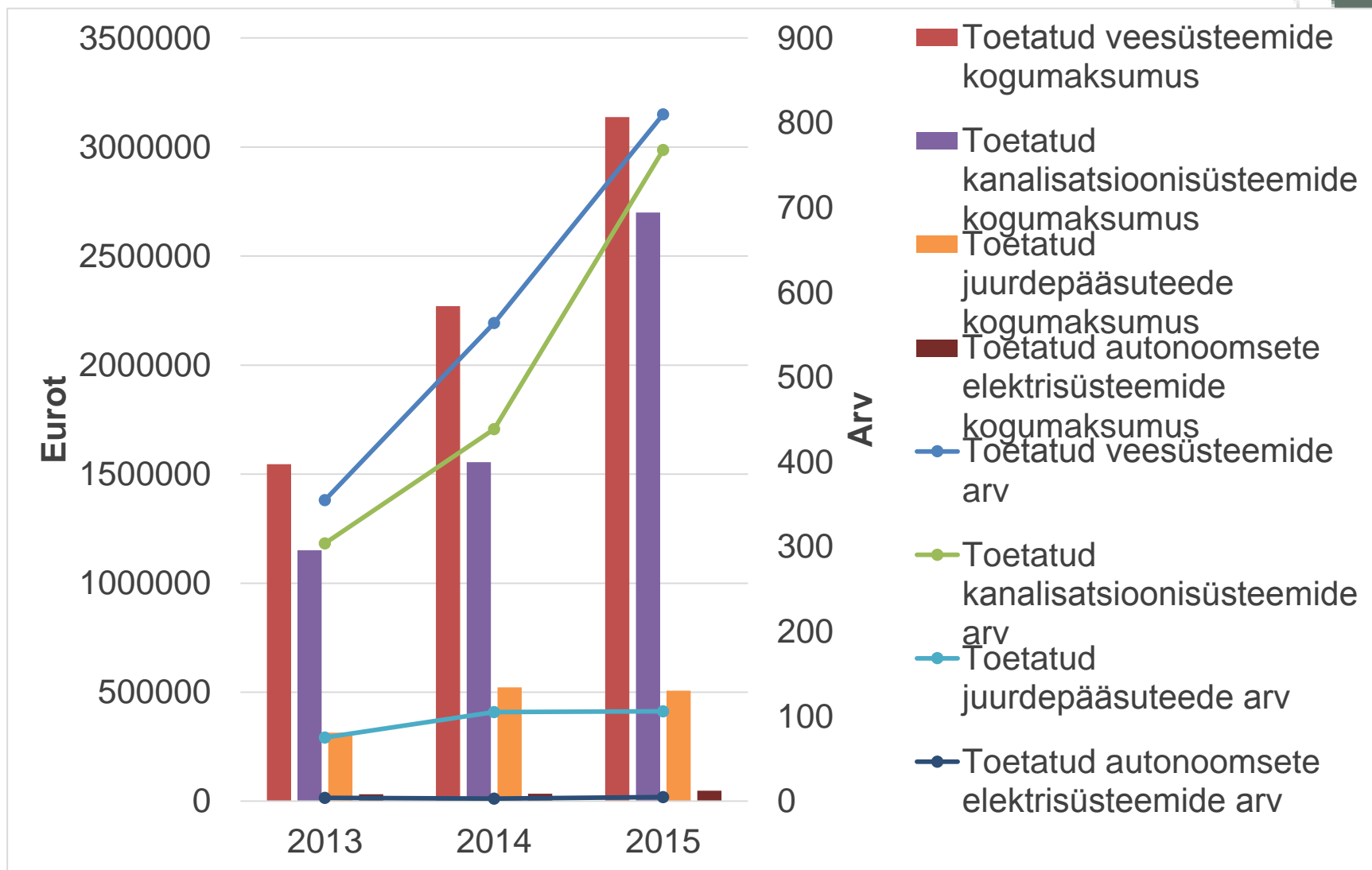
Olulisi toetuskeem

- Ühtekuuluvuspoliitika fondide rakenduskava 2014-2020

Meede 3.2 “Tööturuteenused tagamaks paremaid võimalusi hõives osalemiseks”:

- minu esimene töökoht
- mobiilsustoetus
- Eesti maaelu arengukava 2014-2020
 - meede 6.1 “Noorte põllumajandustootjate tegevuse alustamine”
 - meede 6.4 “Investeeringud majandustegevuse mitmekesistamiseks maapiirkonnas mittepõllumajandusliku tegevuse suunas”
- Setomaa arengu programmi pilootprogramm “Noored Setomaale”
- Eesti regionaalarengu strateegia 2014-2020 rakendusplaani 2014-2017 programm “Hajaasustuse programm”

Hajaasustuse programmi raames ellu viidud tegevused

Fookusgrupi arvamus

- **Mille alusel kavandatava või olemasolevate programmide tulemusi hinnata?** Arvati, et noorte arv on olulisem indikaator kui noorte osakaal ja seega noorte arvu suurendamine maal võiks olla eesmärgiga seotud tulemusmõõdik
- **Juhul kui luua noortele eraldiseisev toetusprogramm, milliseid eelistusi kasutada?** Arutelu tulemusel leiti, et eelistada võiks neid noori, kellel on valmidus ja idee maapiirkonnas ka ettevõtlusega tegeleda. Veel toodi välja, et toetada saaks ka kohalikke omavalitsusi, kogukondi, ettevõtteid ja/või nende koostööd
- **Kuidas lahendada vajaduspõhine transport ja kvaliteetse elektri(pinge) kättesaadavus?** Transpordi osas leiti, et noorte ja vanemaealiste isikute liikumisvajadus on erinev ning selle tõttu ei ole hajaasustusega piirkonnas head lahendust. Haldusreform ei mõjuta oluliselt probleemi lahendamist. oluline toetada kogukondlikku koostööd, kui leitakse nutikas lahendus sõidu ühiseks tagamiseks. Initsiatiiviide toetamine suurendab sünergiaid ja edasist arengut.
Elektrivarustuse probleem nõuaks täiendavat ametkondlikku või poliitilist sekkumist ja lahendamist.

Ettepanekud tulemuste põhjal – erialased töökohad ja nende loomine

- Maapiirkonda kolimist ja seal elamist takistab enim töökohaga seotud teemad (nt kaugus töökohast, erilaste töökohtade puudus, madal palk).
- Töoga seotud väidete puhul oli vahe olulisuse ja olemasolu vahel kõige suurem.

Ettevõtlusega alustamine kui ka piirkonnas olemasolevate töökohtade täitmine, peaksid olema võimalikes toetuskeemides arvestatavad eelistuskriteeriumid.

Ettepanekud – kommunaalteenused

- Transpordiga seotud teemasid (halvad teeolud, teede vähene hooldamine, ühistranspordi kaugus või selle puudumine, pikad vahemaad, suured kütusearved ja ajakulu transpordile) pidasid vastajad oluliseks maale kolimisel või seal elamisel takistavaks teguriks.

Erinevates uuringutes märgitud tulemuste ja tekkinud erisuste tõttu leiame, et tuleks läbi viia täiendav transpordi kuluefektiivuse ja kasutusaktiivsuse analüüs hajaasustusega piirkonnas (nn juhtumiuuring). **Teenuspunktide koondumine suurematesse keskustesse suurendab transpordi tähtsust veelgi.** Ühistranspordi kuluefektiivsus ning kasutusmugavuse analüüsimisel tuleks arvestada noorte tööl käivate inimestaga, samuti õpilaste kui ka teiste elanikkonna gruppide lõikes. **Vajadusel leida lahendused vajaduspõhise transpordi, sh eratranspordi toetamiseks maapiirkondades.**

Ettepanekud – kommunaalteenused

- Küsitlusele vastajad pidasid ettevõtluskeskkonna komponentidest kõige olulisemaks kommunaalteenuseid, mis ühtib varasmate uuringute tulemustega.

Maapiirkonnas esineb sageli olulisi puuduseid teenuste kvaliteedis (elekter- ja internetilevi, vee kvaliteet ja kättesaadavus). Maapiirkonnas ettevõtluskeskkonna parandamisel peab pöörama tähelepanu taristuvõrkude arendamisele ja kvaliteedi tõstmisele.

Ettepanekud – ettevõtlus

- Arvestades küsitluse ja fookusgrupi arutelu tulemusi, ei tohiks toetuskeemides piiravaks teguriks olla toetuse taotleja haridustase ja töökogemus. Vajalik on leida isiku arenguvõimalusi toetav väljund. Leiame, et vaja on toetada senisest enam vajaduspõhist koolitust ja mille sihtgrupiks on noor ettevõtja, noor töötaja või maapiirkonnas töövõimalusi pakkuv ettevõtja.

Ettepanekud – toetused

Uuringu tulemustel on soovitatav luua maale kolivatele ja ettevõtlusega alustavatele noortele uus toetuskeem, mis aitab nõrkompleksselt maal sisseseadmisel. Samuti mõjutaks toetus otseselt noorte arvu maapiirkonnas.

Arvestada tuleks ja vajalik on tagada sünergia hajaasustuse programmiga ning ka maapiirkonnas nutika spetsialiseerumise valdkondade edendava toetamisega.

Olemasolevate meetmete puhul luua võimalusel vastav noortele suunatud spetsiifika, tulemuste mõõdikud ning sünergia võimaliku uue maale liikumist soodustav meetmega.

Rahvastiku protsesside keerukuse ja aeglase muutuste ilmnemise tõttu on vajalik tagada pikaajaline järjepidevus ehk stabiilne poliitika ning selle instrumentide kasutamine.

An aerial photograph of a rural landscape. A large, dark blue lake is the central feature, surrounded by dense green forests. In the foreground, there are several brownish fields and a small farmstead with a few buildings. The background shows rolling hills and more forested areas.

Täna huvi tundmast maale liikumise takistuse osas!

**Küsimused
mati.motte@emu.ee**

Aruanne <http://ms.emu.ee/et/uuringud/loppenud-uuringud/muud-uuringud/>